

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

Реалізація інвестиційної політики на місцевому рівні

Виконала:

студентка магістратури за
спеціальністю 281 Публічне управління
та адміністрування заочної форми
навчання

КОМАРНИЦЬКА Леся Валентинівна

Науковий керівник:

доцентка кафедри публічного
управління та адміністрування,
кандидатка економічних наук, доцентка

ТЕРЕЩЕНКО Тетяна Василівна

Рецензент

Хмельницький – 2022 рік

АНОТАЦІЯ

Комарницька Л.В. – Реалізація інвестиційної політики на місцевому рівні.

Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Магістерська робота присвячена аналізу проблемних аспектів реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні.

Перший розділ присвячено теоретичним основам реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні. Зокрема, розглянуто зміст та основні принципи реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні. Вивчено зарубіжний досвід реалізації інвестицій на місцевому рівні.

Другий розділ містить інформацію щодо аналізу основних тенденцій реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні. Поряд з цим, обґрунтовано роль місцевого самоврядування у інвестиційній політиці території.

У третьому розділі було описано механізм фінансового забезпечення інвестиційного потенціалу місцевих бюджетів. Також пояснена роль інвестиційної політики як запоруку успішної реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні.

Ключові слова: інвестиція, інвестиційна політика, місцевий рівень, територія.

ABSTRACT

Komarnitska L.V. - Implementation of investment policy at the local level.

Master's Degree Program for Master's Degree in specialty 281 Public management and administration.

The master's thesis is devoted to the analysis of problematic aspects of investment policy implementation at the local level.

The first chapter is devoted to the theoretical foundations of investment policy implementation at the local level. In particular, the content and basic principles of investment policy implementation at the local level were considered. The foreign experience of investment implementation at the local level has been studied.

The second section contains information on the analysis of the main trends in the implementation of investment policy at the local level. Along with this, the role of local self-government in the investment policy of the territory is substantiated.

The third chapter described the mechanism of financial support for the investment potential of local budgets. The role of investment policy as a key to successful implementation of investment policy at the local level is also explained.

Key words: investment, investment policy, local level, territory.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	7
1.1. Зміст та основні принципи реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні.....	7
1.2. Зарубіжний досвід реалізації інвестицій на місцевому рівні	21
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	31
2.1. Основні тенденції та показники реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні.....	31
2.2. Роль місцевого самоврядування у інвестиційній політиці території	38
РОЗДІЛ 3. ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	45
3.1. Механізм фінансового забезпечення інвестиційного потенціалу місцевих бюджетів	45
3.2. Інвестиційна інфраструктура як запорука успішної реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні.....	51
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Вирішення проблем підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств, посилення ділової активності на інвестиційному ринку країни й сталий розвиток національної економіки є надзвичайно актуальним й пріоритетним завданням для науковців та практиків. Це стосується як макро-, мезо-, так і мікрорівня господарювання й управління, формування та здійснення державної інвестиційної політики загалом. Адже важливою умовою оновлення основного капіталу, збільшення виробничих потужностей, обсягів готової продукції є саме успішна реалізація інвестиційної політики. З одного боку, вона дозволяє мінімізувати витрати, пов'язані з використанням капіталу, а з іншого, - забезпечити приріст капіталу за рахунок збільшення обсягів виробництва, інтенсифікації технологічних процесів та ін. Як свідчить світовий досвід, інвестиції виступають ключовим чинником економічного розвитку території, який забезпечує розширене відтворення основного капіталу, сприяє підвищенню конкурентоспроможності товаровиробників на зовнішніх і внутрішніх ринках.

Дослідженню питань здійснення інвестиційної діяльності на рівні підприємств присвячені роботи таких вчених як Васильєв О. [7], Данилишин Б. [16], Лещук Г. [28, 29], Савелко С. [43] та інші. Не дивлячись на глибоке опрацювання багатьох питань, потребують додаткового вивчення процеси формування й реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні.

Метою дослідження виступає узагальнення теоретичних аспектів та обґрунтування практичних пропозицій щодо удосконалення реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні. У відповідності до мети були поставлені та послідовно вирішувались такі **завдання**:

Описати зміст та основні принципи реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні;

Вивчити зарубіжний досвід реалізації інвестицій на місцевому рівні;

Проаналізовано основні тенденції та показники реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні;

Визначено роль місцевого самоврядування у інвестиційній політиці території;

Запропоновано механізм фінансового забезпечення інвестиційного потенціалу місцевих бюджетів;

Обґрунтовано, що інвестиційна інфраструктура є запорукою успішної реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, пов'язані з реалізацією інвестиційної політики на місцевому рівні. **Предметом** – теоретичні, практичні аспекти реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні.

Методологія магістерського дослідження. У магістерській роботі було застосовано цілу низку загальнонаукових і спеціальних методів наукового дослідження в сфері публічного управління та адміністрування, зокрема: системний метод, метод узагальнення, порівняльний, табличний та графічний тощо.

Інформаційними джерелами дослідження є закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, фундаментальні праці з економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем теорії та практики інвестиційної політики на місцевому рівні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що здійснені у роботі висновки, узагальнення та пропозиції можуть бути використані при розробці проектів рішень щодо реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

1.1 Зміст та основні принципи реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні

Актуальність питання інвестицій в економіку територіальної громади України обґрунтовується стрімким посиленням негативних тенденцій у самій інвестиційній сфері (відсутність мотивації до інвестування, дефіцит акумулювання коштів практично всіма основними групами інвесторів), масовий відтік капіталу зарубіжних країн). Світовий досвід показує, що країни з новою ринковою економікою можуть досягти економічного процвітання лише за рахунок ефективного залучення та використання інвестицій.

На жаль, до сьогодні не існує чіткої концепції місцевого розвитку щодо залучення інвестицій в економічний та соціальний розвиток на рівні територіальної громади. У разі адміністративно-територіальної реформи, основою якої є наділення органів місцевого самоврядування ширшими повноваженнями, економічна складова стає визначальною. Політика держави щодо залучення інвестицій у територіальну громаду стає одним із важливих факторів розвитку місцевого самоврядування загалом.

Питання державної політики залучення інвестицій постійно перебувають у зорі вчених Б.М. Данилишина, О.І. Дація, А.В. Мерзляка, М.Х. Корецький, М.П. Бутка, М.Г. Чумаченко

Проблеми державної політики у сфері інвестиційної діяльності досліджуються у роботах зарубіжних науковців, зокрема Г. Ашауера, Г. Бірмана, С. Брю, І. Кемпбелла, П. Самуельсона, С. Фішера, С. Шмідта та інші.

В умовах інтеграції України до європейських та світових структур та посилення впливу глобалізації на внутрішньоекономічні процеси все більш актуальною стає проблема формування ефективної державної політики щодо забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

Інвестиції є найважливішим джерелом економічного зростання. Термін "інвестиції" (від латинського "інвестувати") означає "інвестувати". У ширшому значенні інвестиція – це вкладення капіталу подальшого зростання. Приріст капіталу повинен бути достатнім, щоб компенсувати інвестору відмову від використання наявного капіталу для споживання в поточному періоді, винагородити його (інвестора) за ризик та компенсувати інфляційні втрати в майбутньому [11].

Ми згодні з С. О. Савелком, який стверджує, що інвестиційна політика України на місцевому та регіональному рівні формувалася переважно під впливом рекомендацій представників ліберального спрямування економічної науки та характеризується слабкою участю держави в управлінні інвестиційним процесом. ставка на іноземні інвестиції; обмеження бюджетної підтримки економіки [43, с. 7]. Ми вважаємо, що в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів регіональна інвестиційна політика має формуватися з урахуванням наступних принципів: наукової обґрунтованості, цілеспрямованості, ефективності, забезпечення економічної цілісності, економічної безпеки та сталого розвитку регіону. Б.М. Данилишин, М.Г. Корецький, О. І. Дацій класифікували форми інвестиційної політики за низкою ознак (рис. 1.1).

Основними напрямками регіональної інвестиційної політики у сучасних умовах мають бути:

- формування сприятливого інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості регіону;
- удосконалення комунікацій з потенційними інвесторами шляхом створення (регулярного поповнення) банку даних інвестиційних проектів, ділових пропозицій, об'єктів інвестування та забезпечення вільного доступу до нього потенційних інвесторів;
- надання комплексної підтримки інвестиційної діяльності галузей, які є «точками економічного зростання» та реалізують конкурентні переваги регіону;

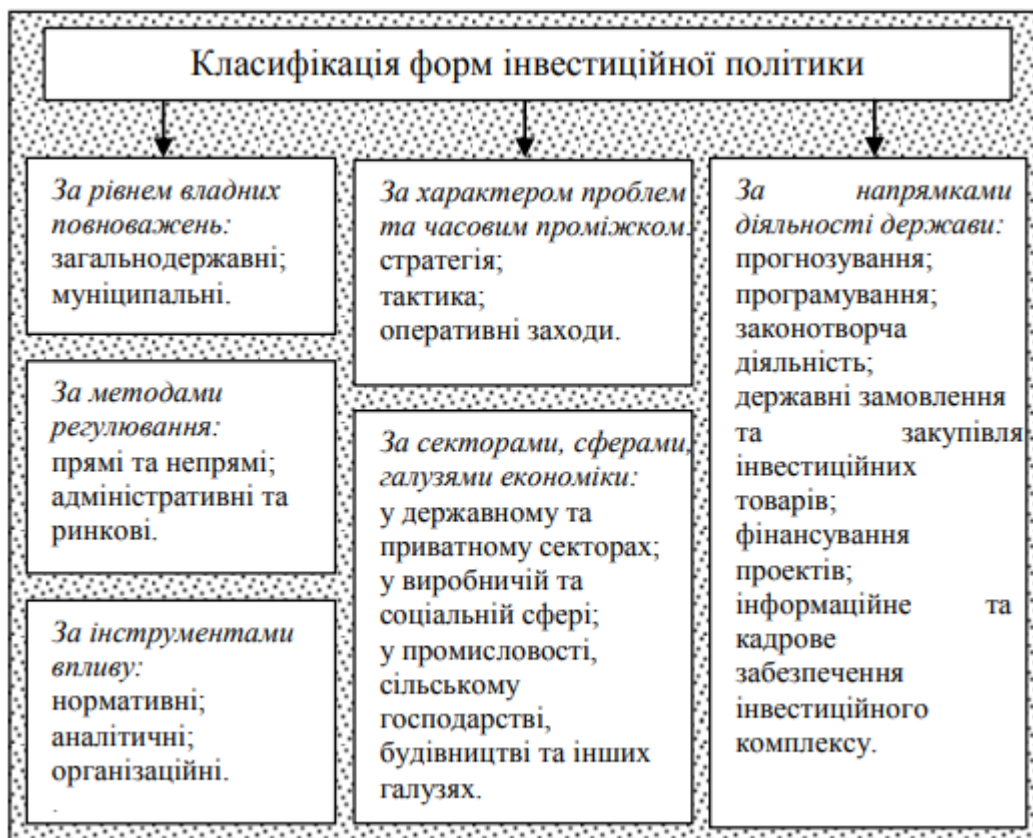

Рис. 1.1 - Класифікація форм інвестиційної політики
Джерело: [16, С. 57].

- пошук джерел та залучення інвестицій для фінансування найбільш значущих з точки зору регіональної та місцевої влади та управління інноваційно-інвестиційних проектів, які по можливості повинні мати максимально короткий термін окупності та сприяти зростанню доходів у місцевих бюджетах;

- виділення коштів з обласних та місцевих бюджетів на інвестиції у непривабливі для приватного інвестора, але стратегічно важливі для регіону інфраструктурні об'єкти та проекти, що забезпечують екологічну безпеку регіону;

- розробка цільових програм та прозорі системи контролю за цільовим використанням коштів регіонального або місцевого бюджету, що спрямовуються на інвестиції; - розвиток інфраструктури регіонального інвестиційного ринку (банківська система, інвестиційні фонди, страхові та консалтингові компанії, регіональні агентства із залучення інвестицій та ін.);

- розробка критеріальної бази оцінки ефективності регіональної інвестиційної політики з урахуванням інтересів усіх її суб'єктів: органів державної та регіональної влади та управління, фінансових інститутів, підприємств та організацій, іноземних інвесторів, громадських організацій, населення регіону. область, край.

Етапи формування та реалізації регіональної інвестиційної політики:

1) аналітичний – аналіз соціально-економічного стану регіону, інвестиційної діяльності та інвестиційного клімату в регіоні (умови інвестиційної діяльності; інвестиційний потенціал регіону (природні ресурси, праця, виробничий, фінансовий); рівень інвестиційних ризиків (політичних), загальноекономічних, правових, фінансових, технічних, маркетингових, екологічних, учасників проекту тощо) і рівень можливих втрат від цих ризиків); 2) визначення цілей та пріоритетів інвестиційної політики;

3) розробка регіональної інвестиційної стратегії та програм із залучення інвестицій та покращення інвестиційного клімату;

4) розробка механізму реалізації регіональної інвестиційної політики;

5) практична реалізація запланованих заходів;

6) оцінка ефективності регіональної інвестиційної політики. Механізм реалізації регіональної інвестиційної політики є сукупністю взаємозалежних принципів, методів, засобів і прийомів, які забезпечують досягнення цілей і завдань регіональної інвестиційної політики.

На рис. 1.2 представлені основні елементи механізму реалізації регіональної інвестиційної політики. У процесі оцінки ефективності та дієвості розробленої інвестиційної політики необхідно враховувати, що різні суб'єкти, що беруть участь у її формуванні та реалізації, мають свої інтереси. Зокрема, до показників, які можна використовуватиме оцінки ефективності інвестиційної політики, відносяться:

- для регіональних органів влади й управління: зростання частки регіону республіканському обсязі інвестицій у основний капітал, зростання частки області у республіканському обсязі інвестицій у основний капітал. обсяг

прямих іноземних інвестицій; зростання валового регіонального продукту у порівнянних цінах; збільшення доходів регіональних та місцевих бюджетів; зростання доходів та зайнятості населення; підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки та її окремих галузей; покращення навколишнього середовища;

- для приватних інвесторів: збільшення кількості джерел інвестування; зниження інвестиційних ризиків; зниження транзакційних витрат, пов'язаних із процесами пошуку та розміщення інвестиційних ресурсів; збільшення віддачі інвестицій;

- для населення: скорочення безробіття, підвищення реальних доходів громадян.

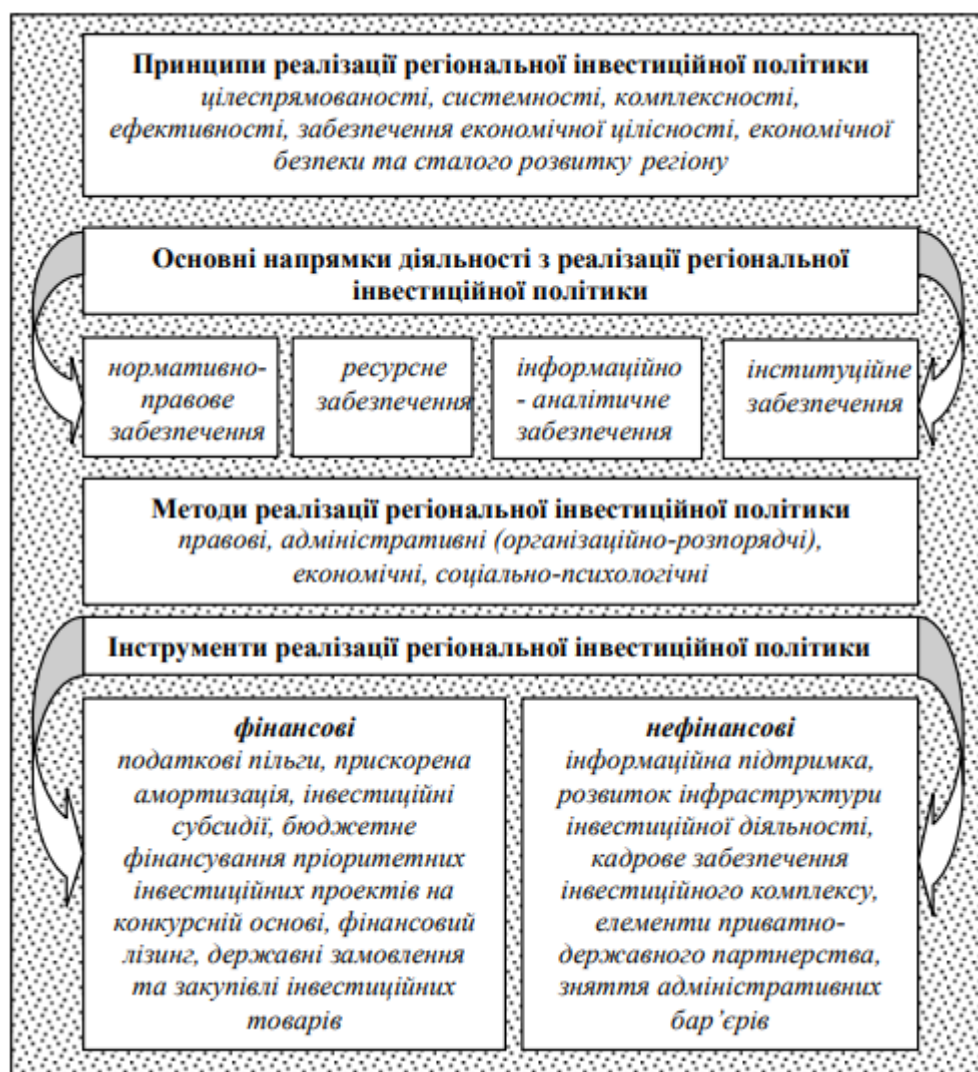

Рис. 1.2 - Механізм реалізації регіональної інвестиційної політики

При оцінці ефективності регіональної інвестиційної політики необхідно враховувати її узгодженість із загальною регіональною економічною політикою. Слід також наголосити, що, оскільки інвестиційні процеси в будь-якому регіоні країни розвиваються в тісному зв'язку із загальнонаціональними інвестиційними тенденціями, певні бар'єри для активізації інвестиційної діяльності в тому чи іншому регіоні не можуть бути подолані (наприклад, недосконалість та протиріччя законодавства). базу, що регулює інвестиційні процеси в Україні). Тому регіональним та місцевим органам влади та управління слід приділяти особливу увагу інформаційно-комунікаційній діяльності, метою якої є створення позитивного іміджу регіону в очах потенційного інвестора та надання йому найповнішої інформації про інвестиційні пропозиції та Переваги інвестування у цей регіон.

Однією із ключових функцій органів публічного управління є забезпечення стабільного та довгострокового економічного зростання. Адже саме завдяки економічному розвитку суспільство може збільшити рівень добробуту та покращити якість життя (за умов ефективного розподілу) [31].

Задля більшої стабільного економічного зростання необхідний постійний приплив інвестиційного капіталу економіки, оскільки інвестиції вважаються джерелом економічного зростання. Якщо в епоху первісного накопичення капіталу країнам доводилося чекати сторіччя, щоб накопичити достатньо капіталу для фінансування економічного стрибка, то в епоху глобалізації та цифровізації економіки капітал здатний перетинати кордони за кілька годин та наносекунд. Тому менш розвинені країни не повинні проходити стадію «накопичення початкового капіталу» і можуть фінансувати своє економічне зростання з допомогою залучення капіталу з-за кордону як прямих іноземних інвестицій [8].

При цьому основним завданням органів державної влади та органів місцевого самоврядування є створення таких умов (макроекономічних, політичних, правових тощо).

З урахуванням реформи децентралізації в Україні органи місцевого самоврядування новостворених територіальних громад стануть ключовими центрами формування інвестиційної привабливості, а їхня діяльність визначатиме рівень інвестиційної привабливості та загальні темпи економічного зростання [31].

дозволить муніципалітетам підвищити рівень інвестиційної привабливості та сприятиме залученню інвесторів на цю територію.

Практичні аспекти розробки та використання інструментів інвестиційної політики на місцевому рівні в Україні залишаються маловивченими, оскільки основна увага дослідників зосереджена на досліджуваних інструментах інвестиційної політики на державному рівні. рівень.

Зокрема інструменти інвестиційної політики на державному рівні висвітлюються в роботах таких дослідників, як Н.І. Шевченка [49], В.В. Руденко [31], О.П. Ігнатенко [22], Є.Я. Вейсман [6], Хімік О.В. [47].

На місцевому рівні окремі інвестиційні інструменти докладно описані у «Рекомендаціях щодо залучення та підтримки інвесторів на місцевому та економічному рівні», розроблених Міністерством економічного розвитку та торгівлі України, які містять ключову інформацію щодо таких інструментів, таких як інвестиційні пропозиції. веб-портал, інвестиційний паспорт та ін [40].

Також інформацію про окремі інструменти інвестування можна знайти у роботах місцевих учених. Так, у роботі М.В. Вихор, Н.В. Коваля та О.І. Шемігон було розглянуто теоретичні та практичні аспекти розробки та використання інвестиційних паспортів для стимулювання інвестиційного потенціалу на місцевому та регіональному рівні [9].

У роботах Г. В. Лещук вивчав взаємозв'язок між наявністю інструментів інвестування та соціально-економічними показниками територіальних громад; запропоновано оригінальну модель оптимальної інвестиційної пропозиції територіальних громад [27] та подано теоретичний аналіз використання окремих інструментів інвестиційної політики (інвестиційна карта та інвестиційний паспорт) [27].

У своїх роботах Н.В. Коваль розглядає теоретичні аспекти створення інвестиційних пропозицій [25] та аналізує практичну реалізацію програми залучення інвестицій на прикладі реалізації «Програми залучення інвестицій та покращення інвестиційного клімату в Київській області для 2016-2018 років» [26].

У своєму дослідженні Андрусак звертає увагу на можливість реалізації інноваційно-інвестиційної моделі економічного зростання в Україні та виділяє окремі інструменти реалізації цієї моделі [4].

Як показує наведений вище аналіз, досі в Україні не вироблено єдиної системи інструментів інвестиційної політики на місцевому рівні. Враховуючи необхідність стимулювання інвестиційної привабливості економіки країни, вважаємо за доцільне розробити таку систему, і зокрема сформулювати її теоретичні засади, які будуть своєрідним орієнтиром для органів місцевого самоврядування у розвитку місцевого самоврядування. Інвестиційна політика.

Розробка та реалізація інвестиційної політики включає вибір інструментів, за допомогою яких вона буде впливати на суб'єктів цієї політики. На національному рівні інструменти інвестиційної політики поділяються на два типи: прямі та непрямі (табл. 1.1).

Враховуючи повноваження органів місцевого самоврядування в Україні, а також різний рівень фінансових можливостей (від 597,3 грн. на душу населення до 25 501,6 грн. [15]), не всі інструменти державної інвестиційної політики можуть застосовуватись на місцях.

Якщо на національному рівні можна створити законодавчу базу, виділити кошти на капітальні вкладення тощо, то на місцевому рівні такої можливості немає. Однак основною функцією, яку можуть і повинні виконувати органи місцевого самоврядування, є пошук та пряме спілкування з інвесторами, просування інвестиційного потенціалу території, а також підготовка пропозицій щодо прямих інвестицій та їх часткового співфінансування. фінансування.

Таблиця 1.1 - Інструменти державної інвестиційної політики

Прямі	Опосередковані
<ul style="list-style-type: none"> - податкові інструменти (податкові канікули, пільгові ставки податків); - узгодження законодавчої бази; - процеси приватизації; - реформи земельних відносин; - державні гарантії; - ліцензії та дозволи; - розвиток інфраструктури; - розвиток фондового ринку; - прозорі схеми інвестиційної діяльності; - створення і регулювання спільних підприємств; - субсидіювання. 	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення режиму реєстрації іноземних інвестицій; - створення спеціальних (вільних) економічних зон; - визначення умов інвестування в пріоритетні сфери економіки; - сприяння формування ПФГ, кластерів; - коригування норм та методів амортизації; - антимонопольне регулювання.

Джерело: [47].

Зокрема діяльність органів місцевого самоврядування в Україні регулюється Законом України «Про місцеве самоврядування».

Відповідно до цього закону, зокрема у сфері економічного розвитку, орган місцевого самоврядування має такі повноваження:

"22) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування;

24) встановлення місцевих податків та зборів відповідно до Податкового кодексу України;

25) створення цільових фондів, затвердження положення про ці фонди;

27) прийняття рішення про перерахування коштів з відповідного місцевого бюджету;

32) створення при необхідності органів та служб для забезпечення реалізації спільних проектів з іншими суб'єктами комунальної власності або спільного фінансування (змісту) комунальних підприємств, установ та організацій, визначення повноважень цих органів (служб);

33) вирішення відповідно до законодавства питань, пов'язаних із створенням підприємств комунальних форм власності, у тому числі з іноземними інвестиціями, спільних підприємств;

34) вирішення питань регулювання земельних відносин відповідно до закону;

35) затвердження ставок земельного податку відповідно до Податкового кодексу України;

36) рішення відповідно до закону про видачу дозволу на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення, а також про анулювання такого дозволу;

43) затвердження договорів, що укладаються сільським, селищним, міським головою від імені Ради з питань, що належать до її виняткової компетенції;

46) прийняття рішень, пов'язаних із створенням спеціальних вільних та інших зон, зміною статусу цих зон, внесення пропозицій з цих питань до відповідних органів; надання згоди на створення таких зон з ініціативи Президента України або Кабінету Міністрів України».

З урахуванням наявності таких повноважень, а також аналізуючи наявні дослідницькі та інші нормативно-правові документи, пропонуємо наступну структуру інструментів інвестиційної політики на місцевому рівні (рис. 1.3).

Інструментами прямого впливу є інструменти, які створюють потенційні переваги для інвестора у фінансовому вимірі (безпосередньо впливають на баланс доходів і витрат інвестора, надають додаткові гарантії або можливості доступу до ресурсів або збільшення суми початкових капіталовкладень).

Основними інструментами прямого впливу є податкові інструменти. Відповідно до Податкового кодексу України органи місцевого самоврядування мають право встановлювати місцеві податки та збори [35].

Рис. 1.3 - Система інструментів інвестиційної політики на місцевому рівні

Зокрема такий орган встановлює податкові ставки (у межах, встановлених ФКУ), а також може надавати пільги зі сплати окремих податків або звільняти певних осіб від сплати місцевих зборів на визначений строк. Використання податкових інструментів може стати важливим фактором при прийнятті інвестором рішення про інвестування на території цієї спільноти або реєстрацію бізнесу як підприємця. Зокрема, звільнення від сплати місцевих податків на певний термін може стати важливим чинником стимулювання розвитку бізнес-ініціатив та стартапів. Адже стадія, коли компанія тільки

починає свою діяльність, є вкрай важливою, і за відсутності стабільного грошового потоку тимчасове звільнення від податків може вплинути на фінансове становище компанії.

Ще одним важливим інструментом прямої дії є створення особливих вільних економічних та інших зон на кшталт Силіконової долини США. Можливість створення таких зон спільнот відповідно до певної SMART-спеціалізації є фактором, який може сприяти залученню інвестицій на територію.

Також вкрай важливим інструментом прямої дії є створення спеціальних фондів та виділення коштів для інвестування в економіку, надання фінансової допомоги, фінансування конкурсів (стартапів, підприємницьких ініціатив), надання фінансових гарантій тощо.

Зокрема, аналогічний підхід застосовувався в Ізраїлі у 1990-ті роки. Йдеться про програму «ЕЗМА». Згідно з умовами цієї програми, «уряд Ізраїлю інвестував 100 мільйонів доларів США у створення 10 нових венчурних фондів. Кожен фонд мав представляти три сторони – ізраїльських венчурних капіталістів, іноземну венчурну фірму, ізраїльську інвестиційну компанію чи банк. Додаткове фінансування відбувалося у пропорції 2:1 (якщо приватні партнери зібрали суму інвестицій у розмірі 16 млн. доларів США, то фонд отримав від держави 8 млн. доларів США) [30]».

Фонди Iozma, створені в 1992-1997 рр., за рахунок державного фінансування було зібрано трохи більше 200 млн дол. США Ці фонди було викуплено або приватизовано протягом п'яти років, і сьогодні в їх управлінні перебуває майже 3 млрд дол. США [1], що створення таких фондів на місцевому рівні в Україні також можливе, і, відповідно, такі фонди також можуть стати фактором залучення інвестицій в економіку фінансових можливостей громад. Адже застосування методів прямого впливу потребує відповідного фінансового потенціалу.

Відповідно до спільнот, які не мають такого потенціалу та можливості вкладати значні фінансові ресурси в діяльність відповідних програм, слід зосередитися на розвитку інструментів непрямого впливу.

Інструменти непрямого впливу - це інструменти, які покликані надати інвестору інформацію про співтовариство, можливі способи інвестування, а також - полегшити інвесторам комфортне ведення бізнесу на території.

Існує низка інструментів непрямой інвестиційної політики. Ключовими інструментами, на наш погляд, є:

- наявність у структурі органу місцевого самоврядування окремої структури (відділу, підрозділу, департаменту), яка безпосередньо займатиметься питаннями залучення інвестицій та взаємодії з інвестором;

- наявність публічного інвестиційного порталу/розділу на сайті, де буде представлена вся актуальна інформація;

- наявність готових інвестиційних пропозицій різних типів (brownfield, greenfield);

- наявність інвестиційного паспорта співтовариства;

- наявність довідника для інвесторів;

- наявність взаємозалежних між собою програми залучення інвестицій та програми соціально-економічного розвитку;

- участь чи організація та проведення різноманітних інвестиційних форумів, конференцій, семінарів, зустрічей із запрошенням потенційних інвесторів.

Впровадження такої структури інструментів непрямого інвестування у систему інвестиційної політики співтовариства підвищить рівень інвестиційної привабливості та сприятиме залученню інвестицій.

Також слід зазначити, що цей перелік інструментів визначає й інституційну спроможність спільноти щодо залучення інвестицій, що є важливою складовою загальної інвестиційної привабливості як одного з ключових м'яких факторів. Основною перевагою цієї структури є те, що вона може бути реалізована всіма спільнотами. без винятку і вимагає значних

бюджетних витрат. Основним необхідним ресурсом є готовність керівників місцевих органів влади та наявність професійних кадрів для впровадження цієї системи.

Слід зазначити, що в умовах низьких фінансових можливостей спільноти єдиним способом збільшення розміру бюджету є економічне зростання, яке неможливе без залучення інвестицій. Відповідно, розробка та просування та розповсюдження інвестиційних інструментів непрямого впливу є першим кроком, який може дозволити спільноті підвищити рівень інвестиційної привабливості та стати фактором залучення інвестицій в економіку.

«Забезпечення збалансованого економічного та соціального розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових та фінансових ресурсів [37]» є одним із ключових завдань органів місцевого самоврядування України. З метою забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку орган місцевого самоврядування повинен мати відповідний фінансовий потенціал, основою якого є доходи місцевого бюджету.

В умовах недостатності фінансових можливостей співтовариства потребують економічного зростання, джерелом якого, у свою чергу, є інвестиції. Відповідно, залучення інвестиційного капіталу в економіку є однією з ключових передумов формування багатого та самодостатньої економічної системи з високим рівнем життя населення.

З урахуванням реформи децентралізації, саме органи місцевого самоврядування в Україні є ключовими елементами забезпечення економічного зростання, наділеними відповідними повноваженнями. Тому стан розвитку тієї чи іншої спільноти визначатиметься тим, наскільки орган місцевого самоврядування використовуватиме надані йому повноваження та можливості, зокрема, щодо залучення інвестицій на територію.

На сьогоднішній день у науковій сфері порівняно мало уваги приділяється вивченню інструментів інвестиційної політики на місцевому

рівні. Відповідно, узагальнюючи наявну інформацію, ми пропонуємо власну систему інструментів інвестиційної політики на місцевому рівні.

У нашій системі ми розрізняємо інструменти прямого впливу (інструменти оподаткування, створення трастових фондів, спільне інвестування, створення вільних економічних зон та ін.) та інструменти непрямого впливу (наявність структурного підрозділу в органах місцевого самоврядування). державний орган, до функцій якого входить реалізація інвестиційної політики та комунікаційна підтримка інвесторів, наявність інвестиційних пропозицій, інвестиційного паспорта, довідника інвестора та ін.).

Інструменти прямого впливу повинні застосовуватися до тих спільнот, які мають достатній рівень фінансових можливостей та, відповідно, можливість прямого інвестування. Що стосується інших угруповань, то варто почати з використання методів непрямого впливу. Ціль цих способів — надати інвестору інформацію про співтовариство та зробити процес інвестування максимально прозорим та зручним.

Вважаємо, що впровадження цієї системи інструментів для використання територіальними громадами сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості територій та створенню умов для залучення інвестиційного капіталу в економіку громад.

1.2. Зарубіжний досвід реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні

Кореляцію та взаємозв'язок між інноваціями та інвестиціями загалом важливо дослідити, особливо на міжнародному рівні. Адже інвестиції є безпосереднім носієм інновацій, тому реалізація інноваційної політики за умов несприятливого інвестиційного клімату практично неможлива. Саме у бідній ресурсами економіці з ознаками несприятливого інвестиційного клімату особливо важливою є зважена політика, що стимулює держави в інноваційній

сфері. Без приватних інвестицій побудувати інноваційну економіку у будь-якій країні світу досить складно.

Поточна інвестиційна криза в Україні характеризується стійкою тенденцією до зниження ефективності інвестицій у реальний сектор. Основними формами прояву інвестиційної кризи є [48, с. 270]:

- прогнозовані темпи зниження інвестиційної активності і натомість темпів падіння ВВП;
- Негативні тенденції інвестиційної активності в реальному секторі економіки призвели до значного фізичного та морального зносу основних фондів;
- Значна диверсифікація інвестиційної діяльності по галузях економіки: більш високі показники інвестиційної активності спостерігаються в галузях сировинних та природних монополій на тлі вкрай недостатнього обсягу інвестицій у технологічні, наукомісткі виробництва;
- поглиблення диспропорцій у рівні соціально-економічного розвитку регіонів, спричинене вкрай нерівномірним розподілом регіональної інвестиційної активності (особливо помітно у депресивних регіонах);
- надто висока питома вага власних коштів у структурі джерел фінансування інвестицій;
- незадовільна структура та обсяг використання заощаджень, де висока питома вага короткострокових фінансових операцій та накопичення заощаджень, що призводить до зниження інвестиційного потенціалу реального сектора економіки.

Досвід США, Великобританії, Німеччини, Франції та Японії найбільш цікавий та доречно враховувати при реалізації інвестиційної політики. Це п'ять країн, стратегії економічного розвитку яких могли б бути показовим прикладом національної економіки в майбутньому (табл. 1.1) [32, с. 39].

США – країна з досить розвиненою економікою та потужною правовою системою. Інвестиційний клімат у США досить яскравий та привабливий.

Сьогодні країна знаходиться на першому місці із залучення іноземного капіталу в економіку своєї країни.

Таблиця 1.1 - Моделі інвестиційної політики розвинених країн

Країна	Характерні риси моделі
США	Орієнтована на реалізацію принципів економічної свободи та економічного лібералізму, ніж на серйозне пряме втручання в економічний процес
Великобританія	Спрямована, в першу чергу, на захист прав власників капіталу і на забезпечення найбільш безперешкодного та швидкого накоплення капіталу в інтересах власників капіталу
Німеччина	Характеризується творчою спрямованістю по відношенню до внутрішніх фінансових інститутів, жорстке прогресивне оподаткування
Франція	Має особливістю чітке розмежування між прямими та іншими іноземними капіталовкладеннями, застосовується більш пільгове регулювання у відносинах останніх
Японія	Робить акцент на державному фінансуванні проектів, будується на активному партнерстві між державою і приватними інвесторами

Джерело: [13].

Це пояснюється тим, що уряд США, повністю усвідомлюючи важливість іноземних інвестицій для окремих штатів своєї країни для розвитку економіки всієї економіки, поклав на регіональну владу не менші обов'язки щодо стимулювання припливу інвестицій у країну, ніж органи державної влади в цілому. Функціонування іноземного капіталу економіки США може помітно впливати як на промисловість, торгівлю та інфляційні процеси, а й у національну безпеку держави загалом. Державам і місцевим властям надається виняткова автономія у плані економічного розвитку «своєї» території, а й у плані підтримки власного бізнесу та експорту товарів та послуг; залучення іноземного підприємницького капіталу та, відповідно, контроль над іноземним інвестором; заохочення зростання власної економіки та проведення стимулюючих заходів у галузі податково-бюджетної політики тощо.

Отже, хоча ці фактори сьогодні лише сприяють посиленню конкуренції між штатами США, саме відкритість їхніх ринків, на наш погляд, дала величезний імпульс розвитку законодавства США у сфері інвестицій. Враховуючи це, сьогодні можна виділити низку характерних рис економіки США в частині реалізації інвестиційної політики країни:

- забезпечення високого рівня припливу інвестицій в економіку країни за допомогою регіональної та державної політики;
- стимулювання як експорту, і імпорту капіталу, у результаті країна отримала статус «нетто-імпортера»;
- високий ступінь контролю за іноземними інвестиціями з метою запобігання можливим зловживанням (корупція, порушення кредитно-фінансових договорів та інших правових норм);
- Відкритість ринку для інших учасників;
- розвинена система податкового та інвестиційного права;
- дворівнева система правового регулювання інвестиційної діяльності та інших.

Таким чином, американська модель інвестиційної політики більшою мірою орієнтована на реалізацію принципів економічної свободи та економічного лібералізму, ніж серйозне пряме втручання у економічний процес, що зазвичай вважається неприйнятним їм обмеженням. Податкові інструменти відіграють ключову роль інвестиційній політиці держави. У цілому нині прагнення американського уряду залучити до міжнародної економічної сфери якнайширше коло учасників, максимально розширити експортний потенціал країни стало відбитком основного змісту діяльності зовнішньоекономічних інститутів, як у федеральному і місцевому рівнях США. Злагодженість та загальна спрямованість діяльності цих інститутів стали сьогодні найважливішою складовою успіху країни на світовому ринку.

Англійська інвестиційна модель спрямована в першу чергу на захист прав власників капіталу та забезпечення найбільш вільного та швидкого

накопичення капіталу на користь власників капіталу, а зрештою - розвиток виробництва та споживання.

Як характерні риси англійської інвестиційної моделі можна виділити такі відмінності:

- відсутність єдиного закону, що регулює інвестиційну діяльність у Великобританії;
- Регулювання діяльності біржових фахівців максимально відокремлено від держави;
- Суворі відповідальність за ефективність їх реалізації та витрачання коштів на всіх рівнях;
- інвестиційні рішення приймаються та реалізуються на позабюджетній (приватній) основі;
- орієнтація системи регулювання інвестиційної діяльності на захист прав власників капіталу та забезпечення максимально вільного доступу;
- Жорстка конкуренція між окремими учасниками фінансового ринку та ін. Інвестиційні компанії - трасти, правовою основою яких є обмежена відповідальність, і основною метою яких є ефективне об'єднання невеликих інвестицій у велику інвестиційну діяльність у Великій Британії, дуже важливі у регулюванні.

У регулюванні інвестиційної діяльності в Німеччині, як і у Великій Британії, особливе місце займають інвестиційні компанії, діяльність яких регулюється відповідними нормативними актами. Відповідно до німецького законодавства інвестиційні фірми є кредитними установами та підпадають під дію всіх правових норм для кредитних установ. Вищезгадана схема організації колективних інвестицій у Німеччині дуже схожа на схему функціонування трасту у Великій Британії. Основна відмінність між ними полягає у вимозі німецького законодавства про те, що керуюча компанія має бути кредитною організацією та підлягати банківському регулюванню та контролю. Загалом, характеризуючи німецьку модель інвестиційного процесу, хотілося б звернути увагу на її творчу спрямованість по відношенню до вітчизняних фінансових

інституцій. А до загальних рис німецької моделі інвестиційної сфери можна віднести:

- відсутність єдиного закону та органу, що регулює інвестиційну діяльність у Німеччині;
- Складні умови виходу на ринок нових компаній, що скорочує їх кількість та обмежує можливості для інвесторів;
- високий рівень контролю, що забезпечує уряду максимальну зручність у виконанні контрольних функцій;
- Суворе прогресивне оподаткування доходів суб'єктів господарювання;
- жорстка система оподаткування надприбутків та податкових санкцій за недобросовісну цінову конкуренцію;
- низький ризик втрати коштів, вкладених у інвестиційний фонд;
- децентралізоване регулювання ринку цінних паперів та ін.

Інвестиційне законодавство в Німеччині все ще розвивається, тому що раніше держава не приділяла йому особливої уваги. Проте сьогодні, за умов економічних труднощів у світі, вдосконалення нормативно-правового забезпечення інвестиційної діяльності може сприяти залученню додаткового іноземного капіталу економіки країни, отже, зіграти позитивну роль її розвитку.

У Франції, як і в попередніх трьох країнах, також немає єдиного спеціального закону, що регулює іноземні інвестиції. Незважаючи на це, в країні діє система «попереднього повідомлення влади про намір продовжити термін дії дозволу», яка здебільшого поширюється на інвесторів із країн, які не входять до Євросоюзу, у разі їхньої участі у діяльності французької компанії.

У французькому законодавстві також існує чітке розмежування прямих та інших вкладень іноземного капіталу, що пояснюється застосуванням більш сприятливого регулювання у відносинах останніх. Це пов'язано з тим, що, незважаючи на значне спрощення процедури, що регулює іноземні інвестиції у Франції, більшість операцій прямого інвестування на її території, як і раніше,

вимагають попереднього повідомлення про намір або попереднього дозволу. Загалом, незважаючи на жорсткий режим регулювання прямих інвестицій у Франції, загальні процеси вкладення капіталу іноземними інвесторами та переведення прибутку з Франції відбуваються без будь-яких обмежень. Таким чином, основними відмінними рисами французької моделі регулювання інвестиційного процесу можна вважати:

відсутність єдиного закону, що регулює інвестиційну діяльність у Франції;

- низький рівень контролю над іноземними компаніями, які працюють у країні;

- «вивести систему ринку»;

- система «попереднього повідомлення органів влади»;

- чітке розмежування між прямими та іншими інвестиціями іноземного капіталу і т.д.

У японської моделі інвестиційної політики акцент робиться на реалізації державної політики проектного фінансування. Японська модель заснована на активному партнерстві держави та приватних інвесторів. Держава використовує контроль над банківським сектором та самостійно мобілізує заощадження населення, надаючи ці кошти на пільгових умовах корпораціям в обмін на співпрацю та неухильне дотримання взятих на себе зобов'язань. Інвестиції в інфраструктуру безпосередньо узгоджуються із потребами конкретних приватних компаній. Координуючу роль грають консультативні поради, організовані державою. Необхідною умовою реалізації моделі є сильний приватний сектор та сильна держава з ефективним апаратом. Роль органів державної влади настільки велика, що за необхідності збільшення масштабів виробництва певна галузь законодавчо перекладається на режим державного регулювання, допускає адміністративне узгодження капітальних вкладень певний період. Режим може бути скасовано після закінчення певного періоду, тому він має характер капіталотворчої інвестиційної політики.

Перевагою моделі є можливість мобілізації значних коштів на ефективних інвестицій.

Основними методами регулювання інвестиційної діяльності в таких країнах як Великобританія, Франція, Німеччина та Японія є [23; 32]:

- регулювання (стимулювання або обмеження) загального обсягу капітальних вкладень (це основний спосіб управління інвестиційним процесом, який здійснюється за допомогою кредитно-валютної, грошово-кредитної, податкової та амортизаційної політики);

- вибіркоче стимулювання капітальних вкладень у окремі підприємства, галузі та сфери діяльності за рахунок кредитних та податкових пільг, наприклад за рахунок інвестиційного кредиту;

- пряме адміністративне втручання в інвестиційний процес щодо введення або виведення конкретних виробничих потужностей шляхом координації планів та діяльності найбільших корпорацій.

У розвинених країнах державні інвестиційні мандати також використовуються як інструмент регулювання, до якого уряди цих країн звертаються у таких випадках:

- виявлення розбіжностей між інтересами компаній, приватного капіталу та національними інтересами;

- підприємці та власники капіталу мало зацікавлені у вирішенні загальнодержавних проблем з економічної точки зору;

- уряд чи місцеві органи влади самі бачать необхідність підтримки зайнятості окремих компаній та корпорацій у період кризи та рецесії;

- нейтралізація економічних та соціальних негативних наслідків ринкових відносин в інвестиційній сфері;

- пріоритезація інвестиційних вкладень з погляду національних чи регіональних інтересів;

- усунення дефіциту необхідних матеріалів та готової продукції, що виникає в результаті циклічних ринкових потрясінь;

- недопущення невиконання економічних зобов'язань іноземної держави.

Подібність цих методів у реалізації інвестиційної політики цих країн пояснюється тим, що вони характерні для більш розвинених країн, де ринкова економіка вже зміцнилася та продовжує розвиватися. Проте існує низка відмінностей у формах регулювання інвестиційного механізму.

На наш погляд, в умовах переходу до інноваційного типу економічного розвитку Україні потрібна розумна політика стимулювання активності інвесторів, надання інвесторам гарантій від інвестиційного ризику та інші заходи підтримки інвестиційної діяльності, а також наявність необхідних інфраструктур, які сприятимуть залученню існуючих коштів у сфері інновацій. Наприклад, Україна могла б запозичити у США систему контролю над інвестиційною діяльністю; у Японії – визнання потенційних інвесторів та його можливостей; у Франції – політику обмеження ризику вкладення коштів у інвестиційні фонди; у Великій Британії – ефективність пільгової політики для інвесторів; у Німеччині - систему попереднього повідомлення влади тощо. Все це дозволило б нашій країні максимально ефективно інтегруватися у систему світового господарства та зайняти місце у світовому експортно-імпортному обороті, розширити можливості реалізації інноваційних проектів, розширити сфери інноваційно-партнерської діяльності [36].

У країнах, що розглядаються, на реалізацію інвестиційної політики та її нормативно-правове забезпечення великий вплив мають глобальні інтеграційні процеси. Це аналогічна особливість у регулюванні інвестиційної діяльності в Україні та інших країнах. Проте є й суттєві відмінності, які наша країна має враховувати на шляху формування ефективної моделі державних інвестицій. Єдиний політико-економічний курс на розвиток іноземної інвестиційної діяльності, який застосовується у всіх розглянутих вище розвинених зарубіжних країнах, має стати своєрідним «шаблоном» для України щодо формування ефективної інноваційної економіки, зокрема: система інвестиційного права. Це означає, що в національній нормативно-

правовій базі існуючі форми та методи регулювання інноваційно-інвестиційних процесів мають бути своєчасно адаптовані, адекватні сучасній розвиненій ринковій економіці країни.

Погоджуємось з тим, що розвиток інноваційної економіки України є одним із пріоритетних напрямів державної політики, який має реалізовуватись через інвестиційну політику з урахуванням досвіду таких країн як США, Великобританія, Німеччина, Франція та Японія.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

2.1. Основні тенденції та показники реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні

Загалом тенденції державних інвестицій на місцевому рівні мають позитивний вигляд. Держава створила численні механізми капітальних субсидій з конкретною метою фінансування субнаціональних інвестицій для стимулювання соціально-економічного розвитку та покращення інфраструктури (наприклад, доріг, закладів охорони здоров'я та освіти).

Для прикладу, у 2018 р. це фінансування склало 43 млрд грн, що вчетверо більше, ніж у 2016 р. (коли еквівалент становив 8,1 млрд грн), і становило 4,3% державного бюджету на цей рік. Тенденція зростання знаходить відображення і у значному збільшенні фінансування державних програм розвитку територій, переважна частина яких адресована органам місцевого самоврядування (з 66 млрд. грн. у 2018 р. до 84 млрд. грн. у 2019 р.).

Попри розширення доступу до фінансів цього недостатньо. Якщо екстрапольовати дані 2018 року, то витрати муніципальних інвестицій після процесу об'єднання становитимуть приблизно 24 млрд.грн на рік. У свою чергу, щорічні потреби становитимуть приблизно 52 млрд.грн. Таким чином, для задоволення попиту фінансування буде як мінімум удвічі меншим, хоча це слід розглядати як дуже занижену оцінку. При цьому більшу частину цього попиту на місцевому рівні можна задовольнити за рахунок існуючих державних програм – наприклад, із 43 млрд.грн коштів, передбачених на різні види субсидій та наявних на субнаціональному рівні у 2018 р., частина коштів спрямовується на області та повіти. Крім того, витрати на душу населення в територіальних громадах (ТГ) (де потреби в інвестиціях вищі через збільшення прав) фактично скоротилися майже на 30% у період з 2016 до 2018 року. Обидві тенденції означають, що прихильність до розширення прав і

можливостей місцевих органів влади, яка є невід'ємною частиною програми децентралізації, або риторична або важкореалізована в політичному контексті.

Щоб державні інвестиції були ефективними, необхідно враховувати існуючі потреби, які були 1) визначені як важливі для всієї спільноти та 2) розставлені за пріоритетами; обидва передбачають процес середньострокового планування. При цьому має бути механізм компенсації надмірних диспропорцій між різними типами місцевого самоврядування». Ці питання обговорюються у наступних розділах.

Основою для планування інвестицій на місцевому рівні є Плани соціально-економічного розвитку, які визначають конкретні дії у короткостроковій та середньостроковій перспективі на основі зібраних/проаналізованих даних; відповідні Керівні принципи було опубліковано у 2016 році. Ці плани часто доповнюються стратегіями місцевого розвитку (LDS), які охоплюють більшу частину тієї ж області, але є більш детальними та довгостроковими.

Дані, зібрані в результаті дослідження ТГ, показують, що визначення/пріоритизація інвестиційних потреб стабільні в одних секторах та нестабільні в інших. Наприклад, 83% ТГ зазначили, що інвестиції у дорожню інфраструктуру є пріоритетними, що відповідає витратам на цей сектор та загальній вартості відповідних пріоритетних проектів. З іншого боку, управління твердими відходами було відсунуто другого плану і отримало лише незначні інвестиції; аналогічним чином, освіта була названа четвертою за важливістю сектором, який отримує непропорційне фінансування (32% інвестиційних витрат ТГ у звітний період).

У цілому нині заходи у сфері соціальної інфраструктури (наприклад, пов'язані з культурою/спортом, освітою, охороною здоров'я, соціальним забезпеченням) частіше фінансувалися, ніж заходи, пов'язані з «жорсткою» інфраструктурою (наприклад, водопостачанням, каналізацією, видаленням відходів). Це призводить до багатьох невеликих проектів, оскільки інвестиції в соціальну інфраструктуру, як правило, менш капіталомісткі. Є свідчення

того, що місцева влада хоче реалізувати більші проекти [24] відповідно виділяє менше ресурсів у «соціальні» галузі - це видно з таблиці нижче.

У той час як ТГ витрачає майже 49% на інвестиції в соціальну інфраструктуру в даному періоді, вона має намір направити в ці галузі лише 38%, коли йдеться про заплановані пріоритетні проекти. Також слід зазначити, що ФДРР фінансує проекти соціальної сфери навіть у більшому обсязі, ніж сама ТГ (66%).

На наведеній нижче діаграмі показано, як середні показники запланованих інвестицій на душу населення відрізняються від фактично понесених муніципалітетами інвестиційних витрат та субсидій, отриманих від вищих рівнів управління інвестиційними проектами.

Загалом ТГ із бідніших когорт отримують пропорційно більше фінансування у вигляді субсидій. Це включає державну політику, щоб визнати їх великі потреби, а також застосувати їх.

Ситуація в четвертій (найбіднішій) когорті не відповідає загальним тенденціям, а отже, слід приділити більше уваги цим ТГ (близько 10% опитаних). Зокрема, дотаційне фінансування не компенсує їхнього обмеженого фінансового становища – насправді вони отримують набагато менше на душу населення, ніж перша когорта.

Аналогічний аналіз тих самих даних ТГ, згрупованих за типом (наприклад, міські, сільські та міські), Показує більш високі показники інвестицій на душу населення та грантового фінансування для останньої категорії. Цього слід очікувати, оскільки надання послуг та пов'язані з ними інвестиції зазвичай будуть пропорційно дорожчими там, де густота населення низька і центральний уряд вживає деяких компенсаційних заходів.

Факти показують, що муніципальні інвестиції у місцеве економічний розвиток дуже обмежені. Результати опитування ТГ показали, що сектор ділового середовища був визначений як один із найменш пріоритетних, що відображається у витратах на заплановані проекти. U-LEAD з європейським аналізом документів, пов'язаних із плануванням та фінансуванням «розвитку»,

показує саме таку тенденцію. Як наслідок, більшість проектів, запропонованих у Стратегії місцевого розвитку, спрямовані на покращення соціальної інфраструктури (наприклад, шкіл, спортивних споруд), а не на стимулювання економічної активності, у той час як лише чотири проекти, які фінансуються DFRD у 2015-2018 роках, з 1869) створення робочих місць. Незважаючи на це, є деякі свідчення того, що місцева влада готова більше інвестувати в цей сектор - на діаграмі нижче порівняйте більш високий рівень інвестицій, зазначений ТГ для запланованих проектів підтримки бізнесу (майже 3%), з таким самим співвідношенням фактичних витрат (1, 24%).

Тут знову варто наголосити на невідповідності фінансування DFRD «природному» бажанню місцевої влади. У цьому випадку підтримка DFRD розвитку місцевої економіки вдвічі перевищує витрати, що несуть розглянуті ТГ.

За рахунок делегування повноважень органам місцевого самоврядування дедалі більше коштів спрямовується на інвестиції на місцевому рівні. Однак наявні суми не відповідають інвестиційному «попиту» (принаймні вдвічі). Крім того, значна частина нових коштів була спрямована в регіони та повіти, тоді як інвестиції на душу населення на місцевому рівні зменшились. Обидва факти суперечать основній меті програми децентралізації – зміцненню місцевого самоврядування – і означають, що спільноти отримали відносно невелику користь від значного (понад 300%) збільшення фінансування (особливо за рахунок субсидій) після 2016 року. Структурована система планування сприймається позитивно, є сумніви, що органи місцевого самоврядування повною мірою її використовують (хоча є дані, що деякі з них самостійно ініціюють розробку документів планування)) складність системи, в якій насправді існує два паралельні підходи до планування.

Коли справа доходить до визначення та пріоритезації інвестиційних потреб, ключове питання полягає в тому, чи є тенденція до фінансування невеликих інвестицій у соціальну інфраструктуру 1) відповідь на

найнагальніші потреби спільноти, або 2) через відсутність амбіцій та/або уваги з боку місцевих органів влади. Приклади спільнот, які враховують власні запити, підтверджують першу гіпотезу. Справді, факти показують, що попит на інвестиції на місцевому рівні «спотворюється» національними механізмами, а не місцевою владою. Наприклад, сектор освіти, здається, «перерефінансований» на місцевому рівні через значне фінансування, що надається центральним урядом; аналогічно інвестиції в соціальну інфраструктуру, схоже, були рефінансовані.

Чітка тенденція до того, що бідніші громади отримують більше інвестиційних субсидій, свідчить про намір центрального уряду сприяти рівності між місцевими адміністраціями. Однак ті ж дані показують, що найбідніша влада з якихось причин не використовує цієї політики; насправді вони отримують менше ресурсів на душу населення, ніж найбагатші спільноти.

Факти свідчать, що інвестиції в інфраструктуру, пов'язані з місцевим економічним розвитком, дуже обмежені. враховуючи, що потреба у фінансуванні в інших секторах часто більш критична. Важко очікувати, що спільноти діятимуть інакше. Слід також зазначити, що ефективні заходи підтримки місцевого економічного розвитку зазвичай вимагають мінімальних інвестицій або взагалі не вимагають інвестицій (наприклад, переведення громадських будівель в оренду для компаній; податкові пільги для місцевих підприємств). У процесі взаємодії «U-LEAD з Європою» з місцевою владою та бізнесом з'ясувалося, що багато адміністрацій не мають належного уявлення про приватний сектор і не усвідомлюють, що ефективні дії розробити набагато складніше. Це призводить до більшої невизначеності, ніж в інших сферах державного управління. Незважаючи на це, значна кількість респондентів прагне виявити та співпрацювати з потенційними інвесторами, у той же час підприємства з великих міських центрів зацікавлені у конкурентних перевагах роботи за їх межами.

Перегляд балансу між ресурсами, що надаються областям та районам, та ресурсами, що виділяються громадам. Як зазначалося вище, майже три чверті фінансування, наданого у вигляді субвенцій на субнаціональному рівні, у 2018 р. було виділено регіонам та районам. Це не відповідає основним принципам програми реформування місцевого самоврядування (наприклад, розширення можливостей муніципального рівня, отримання місцевими органами влади нових повноважень, що вимагає додаткових ресурсів).

Підвищення ефективності існуючих національних механізмів фінансування. Йдеться насамперед про те, щоб кошти виділялися, зокрема 1) не залишалися невикористаними (наприклад, дозволяли їх розробляти, навіть якщо вони не були законтрактвані або отримані надто пізно) та 2) використовувалися за призначенням.

Система інвестиційного планування на місцевому рівні має бути переглянута для оптимізації. Слід вирішити, який із двох документів: План соціально-економічного розвитку або Стратегія місцевого розвитку слід вважати основним документом планування; якщо зберігаються обидва, слід пояснити додаткові витрати виконання двох аналогічних процесів. Слід також зважати на зв'язки з плануванням в інших областях (наприклад, просторове планування, місцевий економічний розвиток). В ідеалі огляд системи планування повинен супроводжуватися дослідженням того як вона насправді функціонує, наприклад, якою мірою співтовариства реалізують складені та схвалені ними плани.

Дані свідчать про те, що співтовариства були б більш амбітними і ефективніше реагували на свої інвестиційні потреби, якби було менше обмежень на фінансування, одержуване з вищих рівнів. Наприклад, дуже складно планувати великі багаторічні інвестиції, якщо немає впевненості у тому, що за кожний рік реалізації буде отримано необхідне фінансування за рахунок субсидій. Наприклад, опитування, проведене «U-LEAD з Європою», показує, що 22% інвестиційних витрат на місцевому рівні залежать від таких субвенцій, а 48% пріоритетних проектів покладаються на таку підтримку. Це

означає, що велика кількість ініціатив не буде профінансована. Для того щоб зробити потоки фінансування більш передбачуваними і дозволити співтовариствам приймати інвестиційні рішення, які краще відображають їхнє становище, необхідно підвищити їхню фінансову автономію.

У сучасному контексті логічним способом вирішення проблеми було би переведення значної частини фінансування із системи адресних субсидій у систему трансфертів, що забезпечують велику самостійність у їх використанні. Це також принесло б додаткові вигоди — не тільки повністю відповідало б принципу розширення прав та можливостей співтовариств, але й послужило б зміцненню їхнього адміністративного потенціалу за одночасного зниження адміністративних витрат та можливостей політичного впливу, пов'язаних із механізмом розподілу субсидій. Дані опитування «U-LEAD з Європою» показують, що можливості на місцевому рівні для підготовки та реалізації більших інвестицій обмежені, тоді як видається, що національні механізми фінансування можуть бути краще адаптовані до потреб співтовариств. Це підтверджує необхідність створення центрального механізму для підтримки місцевих органів влади в інвестиційному плануванні та підготовці/реалізації проектів, особливо в частині розширення практики міжмуніципального співробітництва [33]; виконання функції моніторингу/дослідження для опрацювання національної політики.

Враховуючи обмежений потенціал спільнот у цьому секторі, підтримка місцевого економічного розвитку має бути насамперед спрямована на наступне:

- 1) Діяльність, яка не потребує інвестицій. Тут важливо, щоб у співтовариств було точне розуміння бази активів (наприклад, розуміння аспектів законної власності на землю) та приватного сектора в межах їхніх кордонів; вони також повинні знати та вміти представити свої конкурентні переваги. Інші корисні ініціативи включають регулярну та ефективну взаємодію з підприємствами та самозайнятими, а також співпрацю між сусідніми спільнотами (а не конкуренцію між ними).

2) Діяльність, яка потребує менших вкладень. Вони можуть бути пов'язані з інфраструктурою (наприклад, ремонт приміщень, що використовуються компаніями) і, наприклад, з наданням невеликого фінансування для підтримки стартапів. У той час як більші та складніші інвестиції, як правило, повинні здійснюватися за зовнішньої технічної підтримки (наприклад, від консультантів, що фінансуються донорами).

Центральна платформа зі списком бізнес-пропозицій від кожної спільноти також була б корисною для зв'язку приватного сектора з місцевим рівнем. Наприклад, сьогодні виробнику меблів непросто визначити місця з великими запасами деревини в межах 50 км від обласного центру. Можливим розробником та власником такої платформи може бути, наприклад, Офіс розвитку малого та середнього бізнесу.

2.2. Роль місцевого самоврядування у інвестиційній політиці території

Місьцеве самоврядування є одним із компонентів демократичного устрою держави, сутністю якого є гарантоване державою право територіальних громад та їх представницьких органів самостійно вирішувати питання місцевого значення під свою відповідальність, діючи в межах Конституції та законів України. Створення та розвиток органів державного управління та органів місцевого самоврядування є одним із найважливіших напрямів будівництва демократичної держави та формування суспільного суспільства [11].

У зв'язку з інтенсивним розвитком законодавства України за останні п'ять років питання управління інвестиціями на рівні органів місцевого самоврядування не розглядалися. Вищезгадані органи не мають значних юридичних повноважень навіть у сфері інвестування в муніципальну власність і місцеву економіку. Основні повноваження щодо управління інвестиційною діяльністю на місцевому рівні зосереджені в регіоні.

Відповідно до Закону України «Про місцеве державне управління» до повноважень місцевої державної адміністрації належать:

- внесення в установленому порядку до компетентних органів пропозицій щодо залучення іноземних інвестицій для розвитку економічного потенціалу відповідної території (стаття 26);

- забезпечення реалізації державної політики у сфері підтримки розвитку малих підприємств, надання допомоги підприємцям, які займаються розробкою та реалізацією інноваційних проектів, виробництвом товарів народного споживання, будівельних матеріалів, господарсько-побутових товарів та інших послуг для населення [38].

До набрання чинності зазначеним Законом міські ради при вирішенні питань, що належать до інтересів органів місцевого самоврядування, у тому числі регулюють інвестиційну діяльність на рівні міста, мають право брати участь у розгляді цих питань місцевими органами влади. державної адміністрації, висловлювати зауваження та пропозиції. Рішення ухвалюються на регіональному рівні.

Сьогодні в Україні переважає думка, що діяльність органів місцевого самоврядування має орієнтуватися лише на т.зв. питання місцевого значення. Послідовно реалізуючи Концепцію адміністративної реформи в Україні, необхідно розмежувати та закріпити компетенції органів державного управління та місцевого самоврядування у сфері управління інвестиційними фондами.

Вважаємо це однією з основних умов посилення управління економічними та інвестиційними процесами на територіальному рівні.

Матеріально-фінансовою основою місцевого самоврядування є комунальна власність, доходи місцевих бюджетів та земля – основні компоненти, на яких базується структура місцевого самоврядування, економічний та соціальний розвиток територіальної громади.

У ст 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» чітко визначено джерела та повноваження щодо залучення інвестиційних коштів

підприємств, установ та організацій на підставі договорів незалежно від форм власності, розташованих на території, державних коштів, а також бюджетних коштів на будівництво, розширення, реконструкцію та утримання об'єктів соціальної та виробничої інфраструктури на пайовій основі [37].

Ефективність економічного розвитку багато в чому залежить від інвестиційної політики та авторитетності її проведення на тій чи іншій території.

Тому одним із основних завдань є зміцнення фінансово-економічних засад місцевого самоврядування. Лише розширення фінансово-економічних можливостей місцевого самоврядування дозволить реально реалізувати політику:

- Підтримка економічно значущих підприємств регіону;
- Відновлення перспективних підприємств;
- перепрофілювання та реорганізація підприємств, визнаних безперспективними;
- надання допомоги підприємствам у розширенні внутрішнього та зовнішнього ринків;
- Підтримка необхідного рівня функціонування соціальної сфери;
- Забезпечення основних напрямів соціально-економічного розвитку регіону в цілому.

Основна проблема, яку необхідно вирішити, полягає у забезпеченні готовності місцевого співтовариства до ефективного управління та використання виділених йому ресурсів. Механізм управління суб'єктами господарювання не обмежується реалізацією органів місцевого самоврядування, а сприяє цілеспрямованому розширенню кордонів відповідальності місцевих спільнот і перерозподілу повноважень до органів місцевого самоврядування, які мають достатні ресурси. На наш погляд, до створення сприятливих умов для іноземних інвесторів у регіонах слід розумно підходити. Якщо капітал буде рівномірно розподілено по регіонах, він обов'язково сприятиме розвитку як регіону, і країни загалом. Це пояснюється

тим, що іноземний інвестор насамперед зацікавлений у отриманні синергетичного ефекту для власних виробничих потужностей за рахунок вкладення коштів за кордон (звідки репатріюється прибуток, який не вносить суттєвих змін до економіки країни). країна, що приймає). Наприклад, окремо слід згадати феномен припливу іноземних інвестицій у зв'язку із перепродажем «Криворіжсталі». Ця операція зареєструвала у статистиці дохід близько 8 мільярдів доларів. США, але суттєво не збільшив економічний розвиток України, зокрема: виробничий потенціал, кількість робочих місць та доходи населення [3].

На наш погляд, роль органів місцевого самоврядування у процесі залучення інвестицій слід звести до таких функцій:

1. Формування привабливого іміджу територіальної громади для інвесторів;
2. Створення сприятливих умов для заробітку та ефективної реалізації інвестицій;
3. Створення ефективних каналів поширення інформації про інвестиційний потенціал цієї території;
4. Посередництво у встановленні контактів та співпраці між представниками місцевого бізнесу та потенційними інвесторами.

Залучення інвестицій на місцевому рівні є показником стійкості та успішності соціально-економічного розвитку цієї територіальної громади.

Найважливішою умовою практичної реалізації муніципальної інвестиційної політики є створення ефективного механізму її реалізації. На жаль, це завдання в нашій країні досі вирішується з великими труднощами.

Існує кілька об'єктивних причин, що пояснюють подібну економічну пасивність територіальних громад: Україна є країною з високим інвестиційним ризиком, що обумовлено такими факторами як нестабільна політична ситуація, часта зміна влади, погано організоване та слаборозвинене законодавство (насамперед податкове), високий ступінь корумпованості суспільства; інвестиційний «голод» визначає гостру конкуренцію між

регіонами та містами за доступ до інвестицій, особливо під егідою органів державної влади.

І, нарешті, для української економічної ситуації загалом характерні високі відсоткові ставки, відсутність довгострокових фінансових планів та надійних гарантій повернення коштів у майбутньому. У разі забезпечення реального припливу інвестицій у муніципальну економіку дуже складним завданням.

інвестиційний процес у муніципальних утвореннях доцільно розділити на два послідовні етапи:

1) основним завданням органів місцевого самоврядування має стати залучення інвестицій на свою територію, що підвищить податковий потенціал територіальних одиниць, а отже, зміцнить доходну частину місцевих бюджетів. Крім суто економічного ефекту, це створить основні умови для реалізації другого етапу цього процесу;

2) власна інвестиційна діяльність муніципалітетів, тобто. інвестування вільних місцевих коштів у найбільш прибуткові інвестиційні проекти.

Основні проблеми підстерігають органи місцевого самоврядування на початковому етапі інвестиційного процесу. Тут на комуну чекають найсерйозніші підготовчі та практичні роботи, які доцільно проводити за такими основними напрямками:

- створення інвестиційно-привабливого іміджу району;
- оцінка та відбір найкращих інвестиційних проектів з погляду територіального співтовариства;
- Здійснення інвестиційного маркетингу.

Отже, інвестиції — це ресурс, і, як і будь-який ресурс, він кінцевий. Обмеження зазвичай породжує конкуренцію. Для перемоги у конкурентній боротьбі за інвестиції територіальна громада повинна мати певні конкурентні переваги. Створення таких переваг є першим завданням залучення іноземного капіталу територію.

Конкурентна перевага є інтегральним показником, при розрахунку якого враховуються конкурентоспроможність та конкурентний потенціал території. Конкурентоспроможність відображає ефективність функціонування територіальної спільноти у короткостроковій перспективі.

Це визначається такими факторами, як:

- економіко-географічне становище території;
- Структура місцевої економіки;
- динаміка економічного зростання;
- структура споживчого ринку, якість життя, купівельна спроможність;
- Трудові ресурси та їх характеристики;
- Втручання в економічні процеси органів місцевого самоврядування;
- Промислове виконання;
- Соціально-економічна стабільність;
- розвиток бізнес-інфраструктури та ін.

Конкурентною перевагою є здатність територіальної громади ефективно функціонувати у довгостроковій перспективі. Це визначається чинниками, здатними залучити та утримати інвестиційний капітал у майбутньому, наприклад:

- наявність стратегічного плану розвитку територіальної громади;
- Інтелектуальний потенціал території;
- потенціал розвитку галузі;
- розмір вхідного бар'єру до територіальної громади (вартість оренди землі та приміщень, рівень місцевих податків, місцеві норми та стандарти, складнощі з процедурою реєстрації підприємницької діяльності та отримання дозвільної документації тощо);
- потенціал ринку праці (сильні та слабкі сторони наявної робочої сили, попит на робочі місця, освіта та підготовка кадрів тощо);
- підприємницький клімат (ставлення держави та суспільства до бізнесу, стійкість територіальної політики підприємництва, пільгові податкові режими, консультаційна допомога та ін.).

Тому ефективність роботи з формування конкурентних переваг території у межах зазначених напрямів визначає інвестиційну привабливість цієї територіальної громади. Інвестиційна привабливість є основним критерієм, яким керуються як вітчизняні, так і іноземні інвестори при ухваленні рішення про вкладення свого капіталу (коштів) в економіку того чи іншого району.

Інвестиційна привабливість – досить умовний інтегральний показник, що складається з різних чинників, які впливають формування сприятливого клімату реалізації тієї чи іншої (чи конкретного виду) економічної діяльності даної території. відображає оцінку ресурсних ресурсів та виробничого потенціалу території; його економіко-географічне положення та інфраструктура; ступінь розвитку провідних інститутів ринкової економіки; рівень соціальної напруги; ступеня забруднення навколишнього середовища; індекс бюджетної забезпеченості територіальної громади; характер нормативно-правової бази, податковий режим та інших.

Нині однією з найважливіших елементів зниження інвестиційного ризику в територіальній громаді міг би стати запровадження принципу непогіршення вихідних умов інвестора, встановлених у договорі із нею. При цьому, якщо в зазначений у договорі термін з'являться, наприклад, державні нормативні акти, що погіршують податковий клімат у регіоні (територіальному співтоваристві), адміністрація відповідно до цього принципу буде зобов'язана прийняти по відшкодуванню можливих збитків інвестора з його бюджету. У сучасних умовах України, коли інвестори виявляють інтерес до фінансування інвестиційних проектів лише при отриманні надійних гарантій з боку органів державної та (або) регіональної влади, ця дія може мати величезний вплив на підвищення ефективності інвестиційного процесу у кожному населеному пункті нашої країни.

РОЗДІЛ 3 ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

3.1. Механізм фінансового забезпечення інвестиційного потенціалу місцевих бюджетів

Реалізація стратегічного курсу на зважений та збалансований регіональний розвиток адекватно позиціонує місцеві бюджети всіх рівнів як потенційних активних суб'єктів інвестиційного ринку, діяльність яких має визначатися рівнем їх інвестиційних компетенцій. Можливості такої позиції суттєво обмежені ресурсною базою місцевих бюджетів, насамперед органів місцевого самоврядування, зумовленою недосконалістю системи податкових джерел її формування, системою міжбюджетних трансфертів, насамперед інвестиційного характеру, та системою муніципального боргу, що потребує розробки ефективних механізмів фінансового забезпечення інвестиційного потенціалу бюджетів органів місцевого самоврядування, здатних вирішувати інвестиційні завдання у рамках фінансової самостійності органів місцевого самоврядування та місцевого самоврядування.

Зміцнення фінансових та, передусім, інвестиційних можливостей місцевих бюджетів, зважаючи на сучасний стан їхньої ресурсної бази, потребує вдосконалення всіх наявних джерел - внутрішніх (у частині місцевих податків і зборів) та зовнішніх (у тому числі відрахувань від загальнодержавних податків та зборів). та збори, системні кредити ЖКГ, міжбюджетні трансферти та ін.).

Основні напрями зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування в цілому позначені в Концепції регіональної політики держави і, зокрема, включають такі основні:

підвищення зацікавленості місцевих виконавчих органів і органів місцевого самоврядування в розширення і реалізація доходної частини місцевих бюджетів шляхом забезпечення їх довгостроковими податковими

частками та внутрішніми зборами (обов'язковими платежами) та трансфертами;

вдосконалення системи місцевих податків та зборів, підвищення їхньої ролі у формуванні місцевих бюджетів; стимулювання місцевих виконавчих органів та органів місцевого самоврядування до об'єднання фінансових та інших ресурсів на основі договорів для вирішення завдань місцевого, регіонального та міжрегіонального розвитку, оптимального використання бюджетних коштів;

зміцнення доходної бази місцевих бюджетів шляхом законодавчого закріплення запровадження у них податків і зборів (обов'язкових платежів) окремими підрозділами суб'єктів господарювання, розташованих на відповідних територіях;

реалізація механізмів стимулювання населення до заощаджень для підвищення інвестиційного потенціалу регіонів.

У частині першій – податки та місцеві збори – треба погодитися з О.П. Крайником, що "до недоліків існуючої системи формування місцевих бюджетів належать: високий ступінь концентрації фінансових ресурсів у державному бюджеті, що знижує значення регіональних та місцевих бюджетів при вирішенні завдань; регулюючі доходи відіграють домінуючу роль у структурі доходів регіональних та місцевих бюджетів, а частка податків, віднесених біля, невелика". Місцеві податки, "...які обчислюються у вигляді 3-6% місцевих бюджетів, що неспроможні вплинути рівень фінансової самостійності органів місцевого самоврядування". До цього слід додати обмеженість переліку об'єктів оподаткування, неприпустимість більшості переліків місцевих податків і зборів всім територіальних громад, у тому числі з використанням їх в інвестиційних цілях.

Аналіз чинного переліку та структури місцевих податків і зборів, ефективності їх бюджетоутворюючої функції дозволяє зробити висновок про доцільність збереження чинного положення про розширення переліку місцевих податків та зборів та повноважень місцевих органів влади у сфері

самостійного розширення бази місцевого самоврядування [2, с. 30]. місцевих податків та зборів має здійснюватися лише у встановленому законодавством порядку. У законодавстві має бути встановлений такий перелік місцевих податків та зборів, який дозволив би органам місцевого самоврядування всіх рівнів використати хоча б частину з них для формування доходів власного бюджету.

Доцільність поділу окремих державних та місцевих податків та зборів між поточним бюджетом та бюджетом розвитку місцевого бюджету обґрунтована з погляду існуючих форм впливу органів місцевого самоврядування на розвиток господарської діяльності в межах території, на якій вони знаходяться. контроль та джерела формування бюджету розвитку.

Лева частка надходжень від податків та державних зборів, що перераховуються до місцевих бюджетів, має надходити до бюджетів органів місцевого самоврядування.

Тільки невелика їх частина, наприклад, не більше 20%, може бути включена до воєvodських, повітових та обласних бюджетів для реалізації проектів, спільних для територіальних громад. У разі додаткових коштів регіональних бюджетів відповідно до Конституції України вони повинні залучатися лише на договірній основі.

У разі інвестиційних бюджетів до цих бюджетів має бути включено не менше половини надходжень від загальнодержавних податків та зборів, надходження від яких включаються до доходів бюджетів органів місцевого самоврядування. При цьому питання про залік частини загальнодержавних податків і зборів, у даному випадку податку на прибуток організацій та податку на доходи фізичних осіб, має вирішуватись паралельно з питанням про спосіб сплати цих податків з метою зміцнення їх бюджету – що саме така функція передбачена в деяких місцевих бюджетах . бюджетів місцевих джерел формування їхньої ресурсної бази визначає об'єктивну необхідність залучення зовнішніх інвестиційних коштів для реалізації як власних, так і частини державних функцій (прийнято вважати, що «фінанси місцевого

самоврядування є важливим інструментом забезпечення частини функцій здійснюється державою» [3, с. 11]) у сфері фінансового забезпечення розвитку інвестицій на територіальному та регіональному рівні. Місцеві бюджети залучають зовнішні інвестиційні кошти у таких формах:

- міжбюджетні інвестиційні трансфери;
- Залучення муніципальних позик шляхом випуску облігацій місцевої позики;
- Отримання кредитів у фінансово-кредитних установах;
- Запозичення з інших бюджетів;
- Випуск грошових лотерей;
- об'єднання інвестиційних фондів кількох бюджетів;
- Інші джерела, які не заборонені законодавством.

За реалізації інвестиційної стратегії території як складової частини та основного інструменту реалізації довгострокової стратегії її соціально-економічного розвитку актуалізується проблема підвищення інвестиційного потенціалу бюджету розвитку місцевих бюджетів.

Призначення бюджету на розвиток місцевих бюджетів чітко визначено у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» та обмежується фінансуванням програм соціально-економічного розвитку території, пов'язаних із здійсненням інвестиційної та інноваційної діяльності, а також субсидії та інші витрати, пов'язані з тривалим відновленням. Цей закон загалом визначає основні джерела доходів на формування ресурсної бази бюджету розвитку. Зокрема, доходи бюджету розвитку формуються за рахунок частини податкових надходжень, коштів, отриманих від розміщення місцевих позик, а також інвестиційних субсидій з інших бюджетів. частина відрахувань від загальнодержавних податків та зборів (обов'язкових зборів).

Слід зазначити, що у частині податкової складової доходної бази бюджету розвитку положення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» суперечать положенням Бюджетного кодексу України, в якому не вказано джерело податку для поповнення бюджету розвитку. Більшість

джерел бюджету розвитку є ненадійними, нестабільними, разовими, а таке джерело, як кошти від погашення виданих у минулому кредитів та відсотків за ними, не витримує жодної критики, оскільки згодом воно втратить свій бюджетний характер.

У разі сформованої структури джерел доходів бюджету розвитку є недоцільним прив'язувати його витрати до його доходів [4]. Хоча чинне законодавство не передбачає такої жорсткої прив'язки доходів та видатків бюджету розвитку місцевих бюджетів.

Що стосується управління бюджетом розвитку, зокрема в частині погашення основної суми боргу, то є доцільним організувати механізми та джерела цього погашення. Зокрема, Бюджетний кодекс України, що діє, містить дві норми, перша з яких передбачає, що витрати на погашення боргових зобов'язань здійснюються відповідно до кредитних договорів, а також нормативних правових актів, згідно з якими боргові зобов'язання Автономної Республіки Криму або органу місцевого самоврядування незалежно від розміру коштів, передбачених для цього у рішенні про місцевий бюджет, а відповідно до другого, погашення основної суми боргу є частиною видатків на формування бюджету місцевих бюджетів.

Це означає, що незважаючи на те, що друга норма передбачає здійснення видатків на погашення заборгованості лише за рахунок коштів спеціального бюджетного фонду, оскільки складовою цього фонду є бюджет розвитку, перша норма допускає можливість такого фінансування також за рахунок коштів загального бюджету. Такий підхід має значний ризик недофінансування поточних соціально-економічних видатків місцевого бюджету. У разі низької ефективності джерел доходів, забезпечених бюджетом розвитку, які є постійними, ймовірність неплатоспроможності конкретної частини бюджету місцевого самоврядування оцінюється як висока. Інша сторона проблеми – незацікавленість органів місцевого самоврядування у поповненні бюджету розвитку, оскільки його дефіцит щодо витрат на погашення боргу завжди можна профінансувати за рахунок коштів загального

бюджету. Це є додатковим аргументом на користь доцільності перегляду джерел бюджету розвитку з метою забезпечення стабільності доходів та наявності широкої податкової бази.

Розширення можливостей місцевих бюджетів щодо збільшення власного інвестиційного потенціалу, а також проведення ефективної інвестиційної політики щодо вільних коштів, у тому числі спрямованих на збільшення власної ресурсної бази, також можна побачити в наступних напрямках.

Інвестиційну діяльність місцевих бюджетів слід розглядати у контексті повного виконання положень Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», згідно з якими органи місцевого самоврядування можуть у межах, встановлених законодавством, засновувати муніципальні банки та інші фінансово-кредитні установи, виступати засновниками підприємств та поручителями. у них кредити, розміщуючи свої кошти у банках інших майнових юридичних осіб, отримуючи відсотки з їх доходів відповідно до Закону, у тому числі у доходній частині відповідного місцевого бюджету. При цьому такі відсотки доцільно включати лише у кошторис розвитку місцевих бюджетів. Створення муніципальних банків дозволить консолідувати інвестиційні ресурси цієї території, зокрема бюджетні, реалізації важливих з погляду її розвитку інвестиційних проектів. Поряд із створенням муніципальних банків слід також розглянути можливість розширення інвестиційних можливостей органів місцевого самоврядування через механізм рефінансування інвестиційних проектів Національним банком України.

Таким чином, муніципальні банки, особливо у разі фінансування спільних інвестиційних проектів для кількох територіальних громад, могли отримати кредитний ресурс від Національного банку Польщі за ціною, нижчою, ніж ціна кредитного ресурсу для комерційних банків.

Фінансування статутних фондів суб'єктів господарювання слід розглядати з погляду оборотного механізму підвищення інвестиційного потенціалу бюджету розвитку. Забезпечення її високої ефективності, у свою

чергу, пов'язане із здійсненням ефективного управління активами, насамперед у частині муніципальної власності, що сприятиме підтримці постійного руху коштів за рахунок дивідендів, що нараховуються з акцій таких осіб, що належать відповідній територіальній громаді.

Інвестиційну діяльність місцевих бюджетів, зокрема спрямовану створення власної сировинної бази, також слід розглядати у межах інвестування тимчасово вільних чи вільних коштів у різні фінансові інструменти. Зокрема, вони можуть бути використані для придбання цінних паперів, випущених державою або державними установами або гарантованих державою місцевих цінних паперів з найвищим кредитним рейтингом за національною шкалою.

Непряма форма участі бюджетного ресурсу у реалізації інвестиційної політики на підвідомчій території може здійснюватися шляхом прийняття органами місцевого самоврядування рішень (на рівні селищних, селищних, міських рад у межах їхньої компетенції) про надання пільги за місцевими податками та зборами відповідно до чинного законодавства. Ці пільги слід диференціювати залежно від: значимості інвестиційного проекту, що реалізується, з точки зору пріоритетів територіального розвитку; від території, де реалізується інвестиційний проект.

У той же час є доцільним надати органам місцевого самоврядування право визначати податкові пільги щодо сплати тієї частини загальнодержавних податків і зборів, яка має зараховуватися до місцевих бюджетів у складі їх бюджету розвитку.

Крім надання органам місцевого самоврядування права вводити податкові пільги, доцільно надати їм право визначати субсидії до податків і державних зборів або відрахування від них. Додатковий дохід (принаймні у розмірі не менше половини) має бути закладений до бюджету розвитку.

Потребує практичної реалізації положення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо віднесення цільових фондів до компетенції місцевих рад. Такі кошти можуть бути накопичувальними для реалізації

капіталомістких проектів. Ресурси цих коштів можуть бути розміщені на депозитах у фінансових установах, у кращому випадку - у муніципальних банках, частково вкладені у фінансові інструменти, такі як державні та муніципальні цінні папери, цінні папери державних установ, будь-які інші цінні папери з найвищим рейтингом у загальнодержавному масштабі.

Збільшення синергетичного ефекту бюджетних інвестицій проявляється у широкому використанні таких форм взаємного інвестування на основі партнерства, як: договірне залучення коштів від суб'єктів господарювання різних форм власності та населення; об'єднання коштів кількох місцевих бюджетів задля реалізації спільних проектів з урахуванням договорів.

Першорядною метою розвитку ефективних джерел формування ресурсної бази інвестиційної частини бюджету комуни, зокрема у частині бюджету розвитку, є створення комплексного інвестиційного ресурсу, здатного забезпечити реалізацію інвестицій у компетенцію місцевих Уряд відповідно до вимог законодавства та у контексті реалізації інвестиційної стратегії як складової частини загальної стратегії соціально-економічного розвитку території. Схематично структуру джерел формування такого ресурсу можна подати так (рис. 3.1).

Підсумовуючи, можна констатувати, що існуюча система фінансового забезпечення інвестиційного потенціалу місцевих бюджетів не здатна ефективно виконувати свою основну функцію, що унеможливорює коректне позиції місцевих, насамперед органів місцевого самоврядування, бюджетів у здійсненні інвестиційної політики в межах підвідомчої території відповідно до потреб останніх і власних органів місцевого самоврядування. Це створює необхідність розробки основних напрямів удосконалення такої системи, які могли б стати точкою відліку для практичної реалізації у законотворчому процесі.

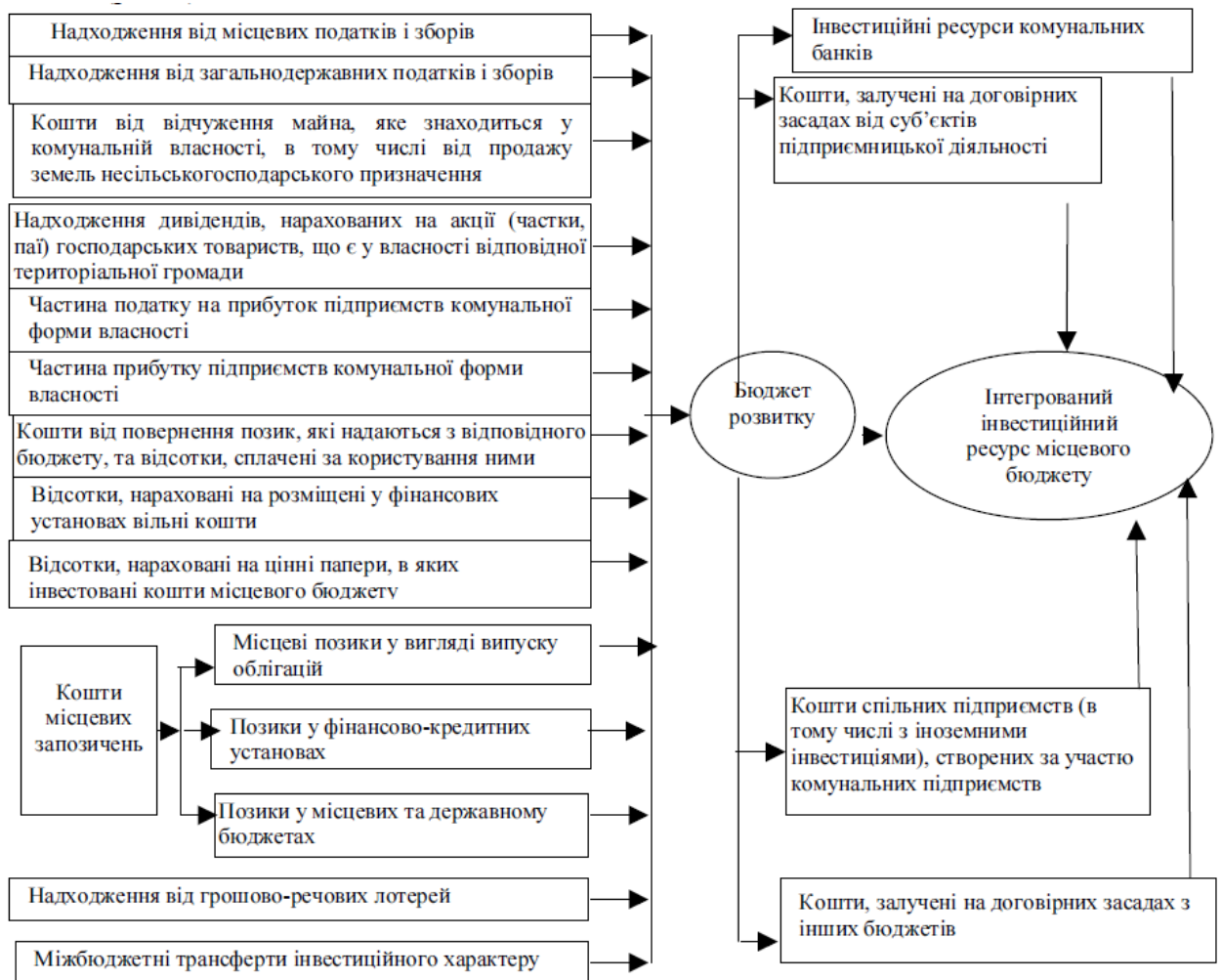

Рис. 3.1 – Джерела формування інтегрального інвестиційного ресурсу місцевих бюджетів

3.2. Інвестиційна інфраструктура як запорука успішної реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні

У сучасних умовах регіональна інфраструктура є одним із пріоритетних чинників соціально-економічного розвитку регіону, забезпечуючи функціонування всіх галузей економіки, що створює умови для своєчасної адаптації галузей регіональної економіки до змін у сфері економіки. зовнішнього середовища, подальших ринкових перетворень та визначає необхідність проведення системної інвестиційної політики, підвищення інвестиційної привабливості шляхом реалізації відповідних стратегічних інвестиційних проектів і програм. Недостатність капіталовкладень у розвиток інфраструктури, відсутність виваженої, комплексної та системної підтримки з

боку регіональної влади та держави сприяють накопиченню негативних змін, посилюють вплив факторів інвестиційного ризику, формують механізми гальмування розвитку регіону та зниження його конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості [27].

Розвиток регіональної інфраструктури має свої особливості, які зумовлені зростанням ролі регіону в розвитку економіки, ступенем його економічної самостійності, забезпеченістю цієї самостійності правовою, матеріально-фінансовою та кадровою базою. Кожен регіон є складовою частиною єдиного народногосподарського комплексу країни, тому заходи щодо розвитку регіональної економіки та її структур необхідно співвідносити з роллю регіонів у єдиному економічному процесі. Формування сучасної регіональної інфраструктури, що відповідає вимогам ринку, є одним із ключових моментів соціально-економічного розвитку регіонів. Детальний огляд вітчизняної та зарубіжної наукової економічної літератури свідчить про неоднозначність та суперечливість у розумінні сутності терміна «інфраструктура». Економічна категорія «інфраструктура» є достатньо вивченою, проте наукові дослідження у цій сфері характеризуються різноманітністю методологічних підходів та авторських позицій, що ускладнює її узагальнення. Лінгвістична сутність терміна «інфраструктура» в перекладі з латини означає «фундамент», «фундамент». Однак на початку 20 століття інфраструктура була синонімом «безпеки» і використовувалася переважно у військовій термінології. Сучасні наукові підходи до тлумачення сутності терміну «регіональна інфраструктура» базуються на узагальненні досягнень науковців у цій галузі та фундаментальних працях з регіональної економіки. Зокрема, Л. Сотніченко у своїй науковій праці визначає поняття «регіональна інфраструктура» як сукупність усіх відповідних детермінант, таких як інституційні норми та інструкції, що законодавчо регулюють соціально-економічну діяльність регіону, обсяг і властивості людського капітал, матеріально-технічний капітал, які в сукупності визначають рівень

розвитку потенціалу регіону та забезпечують його конкурентоспроможність [44, с. 7].

Н. Іванова в контексті узагальнення процесів інфраструктурного забезпечення без адаптації їх до умов, притаманних конкретній регіональній економічній системі, вважає за необхідне закріпити визначення поняття «інфраструктурна сфера регіональної економіки» як складової частини суспільних відносин, основа забезпечення процесів життєдіяльності та створення умов для сталого розвитку регіону на основі розширеного відтворення продуктивних сил через виконання функцій соціальної, інституційної, виробничої та ринкової підсистем. Система інфраструктурного забезпечення регіону – це просторово визначена сукупність об'єктів і форм господарської діяльності, яка гармонізує процеси суспільного виробництва і споживання та створює сприятливі умови для життєдіяльності населення [21, с. 8]. Представлені підходи сучасних авторів досить широко характеризують сутність визначення «регіональна інфраструктура», однак, з позиції інвестиційного розвитку та накопичення фінансових ресурсів сучасна регіональна інфраструктура має базуватися на умовах створення сприятливого інвестиційного клімату. та навколишнє середовище; збалансування національних, регіональних та місцевих інтересів із визначенням пріоритетних напрямів розвитку регіону, тобто напрямків соціально-економічної політики, які найбільшою мірою сприятимуть досягненню поточних і перспективних цілей соціально-економічного розвитку інфраструктури регіон; формування інвестиційного потенціалу регіону та підвищення інвестиційної привабливості за рахунок зменшення негативного впливу інвестиційних ризиків, що повною мірою вплине на формування валового регіонального продукту.

Інвестиційна привабливість будь-якої країни чи регіону базується на двох складових: інвестиційному потенціалі та інвестиційному ризику. Інвестиційний потенціал регіону визначається основними макроекономічними характеристиками, насиченістю території факторами виробництва (ресурсно-

сировинними, трудовими, фінансовими), величиною та динамікою споживчого попиту населення тощо. Рівень Інвестиційний ризик відображає ймовірність втрати інвестицій або доходу від них. У конкретному регіоні цей ризик визначається загальноекономічним (тенденції економічного розвитку регіону), фінансово-грошовим (ступінь збалансованості регіонального бюджету або фінансів підприємств), політичним (розподіл політичних симпатій населення на основі на результати минулих парламентських виборів, легітимність органів місцевого самоврядування), законодавчі, соціальні (рівень соціальної напруги), екологічні, кримінальні та інші фактори. Отже, рівень інвестиційної привабливості в цілому визначається співвідношенням інвестиційного ризику та інвестиційного потенціалу, тобто наскільки, з урахуванням поточного стану та перспектив подальшого розвитку регіону, ризику, пов'язані з інвестуванням у цей регіон. компенсуються доходом, який можна отримати від цих інвестицій. Інвестиційна привабливість – відносна категорія, яка відображає погляди певної групи інвесторів на співвідношення рівня ризику, рівня прибутковості та вартості фінансових ресурсів у конкретному регіоні [7, с. 255-256].

Також визначається визначення «інвестиційна привабливість регіону» як сукупність багатьох об'єктивних ознак, засобів та обмежень, що визначають можливість залучення інвестицій у регіон. Як зазначає А. Бражко, інвестиційна привабливість у загальному розумінні є інтегральною характеристикою, достатньою соціально-економічною, організаційно-правовою, морально-психологічною та соціально-політичною зацікавленістю суб'єкта інвестиційної діяльності вкладати кошти в той чи інший об'єкт [5]. Отже, інвестиційна привабливість регіону – це сукупна характеристика певного регіонального простору з точки зору інвестиційного клімату, аналізу місця регіону в економіці країни, рівня розвитку інвестиційної інфраструктури, рівня розвитку регіон. перспективи, рівень державної підтримки в регіоні, значущість впливу адміністративних бар'єрів,

можливості залучення фінансових ресурсів, які суттєво впливають на формування прибутковості інвестованих коштів та інвестиційних ризиків.

Викладене дозволяє зробити висновок, що поняття «інвестиційна привабливість» означає наявність таких інвестиційних умов, які впливають на переваги інвестора при виборі того чи іншого об'єкта (регіону) інвестування. При цьому на інвестиційну привабливість впливають такі чинники: політичні фактори, що визначають можливість інвестиційних втрат через дестабілізацію ситуації в країні; економічні, що визначають поточний економічний стан розвитку території, рівень фіскального навантаження на певну територію, стратегічні можливості регіонального ринку; нормативно-правові, що забезпечують дотримання нормативних законів, підзаконних актів; інфраструктурні, що визначають забезпеченість регіону об'єктами виробничої та соціальної інфраструктури; охорони навколишнього природного середовища, що включає відомості про ступінь забруднення території; демографічний, що вивчає чисельність населення, статеві та вікові особливості, зайнятість населення, тривалість життя; природно-кліматичні (географічні), що вивчають економіко-географічне положення регіону, його кліматичні умови, можливість виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру тощо.

Співвідносячи вищесказане з властивостями інфраструктури як економічної категорії та тенденціями регіоналізації, можна сказати, що концептуальні простори такі: регіональна виробнича інфраструктура виступає як цілісна відкрита система і водночас підсистема в господарському комплексі країни та світового господарства. простір; інфраструктурні реформи покликані підтримати відкритість економіки регіону та забезпечити раціоналізацію його участі в міжрегіональному співробітництві; одним із основних орієнтирів структурних перетворень та зміни міжгалузевих пропорцій інфраструктурного обслуговування регіонів є обраний євроінтеграційний вектор України; стратегічний пріоритет - узгодження векторів і тенденцій регіонального та інфраструктурного розвитку;

забезпечення відповідності інфраструктурних технологій принципам інноваційності та прогресивності розробок і науково-технічних досягнень; пріоритетне посилення та гармонізація міжгалузевої взаємодії в регіональній інфраструктурі, розглядаючи останню не у вигляді сукупності галузей, а у формі інтегративного утворення [18, с. 79–80].

Таким чином, дослідження сутності дефініції «регіональна інфраструктура», взаємозв'язку «інвестиційна привабливість – інвестиційний потенціал – інвестиційні ризики» дає змогу сформулювати процес управління інвестиційною діяльністю з розвитку регіональної інфраструктури відповідно до принципу цілісності інвестиційної діяльності. проектний підхід виглядає наступним чином (рис. 3.2).

Процес управління інвестиційною діяльністю у сфері розвитку регіональної інфраструктури має базуватися на чіткості стратегічних інвестиційних цілей та напрямів інвестиційної діяльності, виключаючи можливість відхилення від них; об'єктивність критеріїв і процедур відбору інвестиційних проектів; орієнтація на кінцевий результат шляхом забезпечення цілісності ланцюжка супроводу інвестиційного проекту на всіх етапах його реалізації; самоокупність без максимізації прибутку; державно-приватне партнерство у фінансуванні регіональних інвестиційних проектів; запровадження регіонального контрольного-наглядового механізму; прозорість та постійний контроль інвестиційної діяльності; гнучкість застосовуваних заходів підтримки. Крім того, розвиток і стимулювання інвестиційної привабливості (потенціалу) регіонів необхідно здійснювати за допомогою багатовекторної та комплексної політики, зокрема за такими напрямками: прогнозування економічних, соціальних, політичних і технологічних умов; аналіз ступеня впливу найважливіших тенденцій та оцінка нестабільності в регіоні; аналіз факторів, що визначають попит, і оцінка можливих змін існуючих тенденцій попиту.

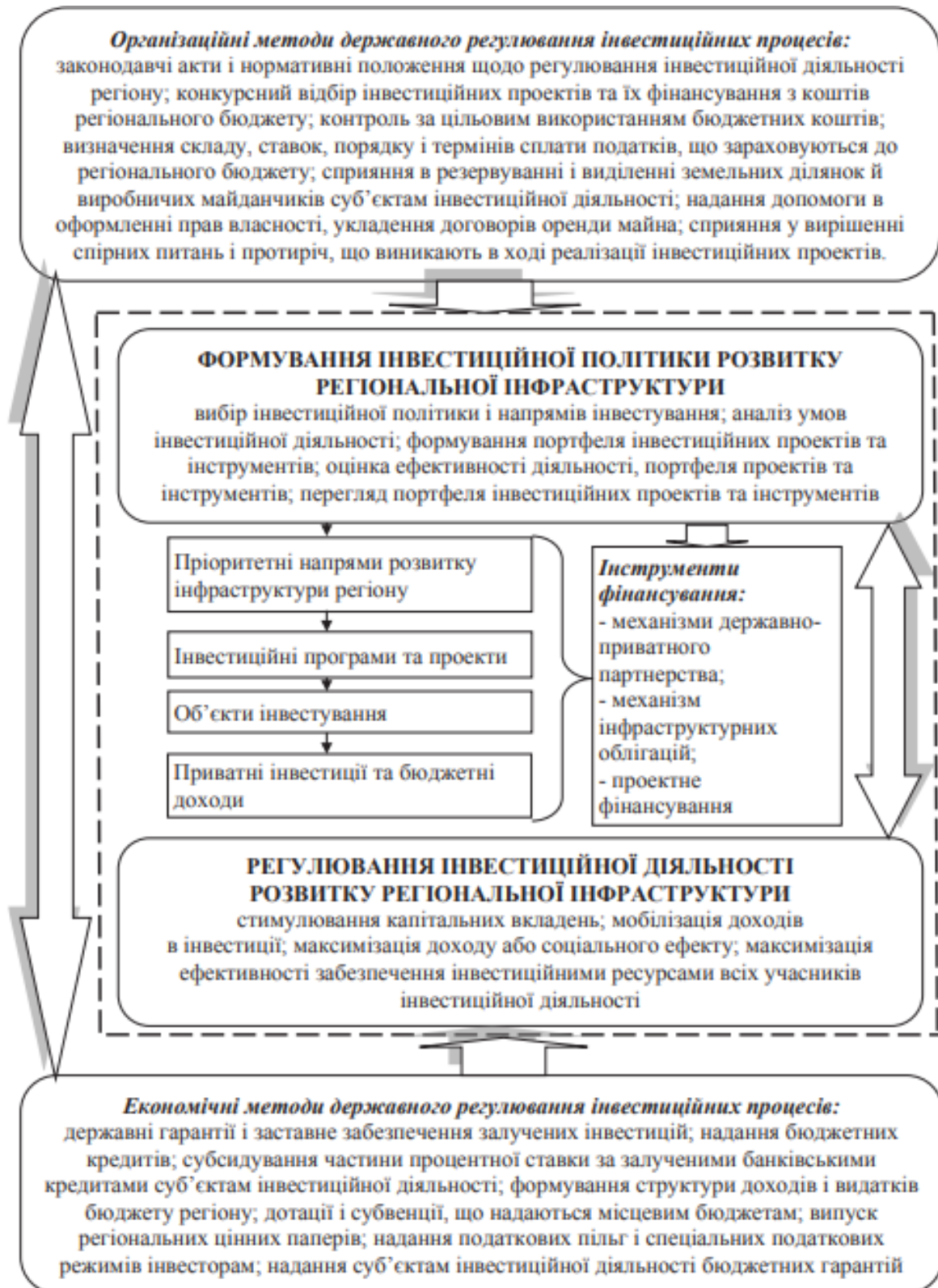

Рис. 3.2 - Процес управління інвестиційною діяльністю розвитку регіональної інфраструктури

Отже, ефективність управління інвестиційним розвитком сучасної інфраструктури регіону забезпечує спрямованість реалізованої інвестиційної політики на досягнення стратегічних цілей програм і проектів у регіоні. Чітко

визначивши цілі, результати та переваги інвестиційних проектів, а також враховуючи взаємозв'язок «інвестиційна привабливість – інвестиційний потенціал – інвестиційний ризик», органи місцевого самоврядування та потенційні інвестори зможуть визначити та реалізувати пріоритетні напрямки розвитку інфраструктури у регіону, що найбільшою мірою сприятиме досягненню поточних і перспективних завдань соціально-економічного розвитку інфраструктури регіону та водночас визначатиме шляхи ефективного формування валового регіонального продукту.

Як наслідок, застосування регіональними установами даного підходу в управлінні інвестиційною діяльністю регіону сприятиме підвищенню точності інвестиційного планування; зниження інвестиційного ризику; максимізація ефективності надання інвестиційних коштів усім учасникам інвестиційної діяльності регіону; створення гарантійної бази для іноземних інвестицій; формування позитивного та сприятливого іміджу регіонів щодо розвитку інфраструктури; створення сприятливого інвестиційного клімату; гарантія недоторканності інвестицій та майнових прав інвесторів; сприяння припливу капітальних вкладень не тільки в реконструкцію, а й у будівництво, створення сучасних промислових і соціальних комплексів. При цьому стратегічним завданням управління інвестиційним розвитком сучасної регіональної інфраструктури є створення системних та комплексних умов для розвитку інвестиційного потенціалу регіону та підвищення його інвестиційної привабливості як одного з пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку. розвиток регіону та виконання бюджетів усіх рівнів. Ступінь інвестиційної привабливості інфраструктури регіону визначає активну інвестиційну діяльність та ефективний соціально-економічний розвиток економіки області, а також ефективність регіонального відтворювального комплексу та інтенсивність залучення ресурсів. Розглянуті та проаналізовані особливості інвестиційного розвитку сучасної регіональної інфраструктури стануть основою для подальших наукових досліджень щодо розробки методів та інструментів зниження ризику регіонального інвестування та підвищення інвестиційної привабливості інфраструктури регіону.

ВИСНОВКИ

Магістерська робота присвячена актуальній науковій роботі, пов'язаній з реалізацією інвестиційної політики на місцевому рівні. Основні висновки та результати дослідження полягають у такому.

Інвестиційна політика України на місцевому та регіональному рівні формувалася переважно під впливом рекомендацій представників ліберального спрямування економічної науки та характеризується слабкою участю держави в управлінні інвестиційним процесом. ставка на іноземні інвестиції; обмеження бюджетної підтримки економіки. В умовах обмеженості інвестиційних ресурсів регіональна інвестиційна політика має формуватися з урахуванням наступних принципів: наукової обґрунтованості, цілеспрямованості, ефективності, забезпечення економічної цілісності, економічної безпеки та сталого розвитку регіону.

Основними напрямками регіональної інвестиційної політики у сучасних умовах мають бути: формування сприятливого інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості регіону; удосконалення комунікацій з потенційними інвесторами шляхом створення (регулярного поповнення) банку даних інвестиційних проектів, ділових пропозицій, об'єктів інвестування та забезпечення вільного доступу до нього потенційних інвесторів; надання комплексної підтримки інвестиційної діяльності галузей, які є «точками економічного зростання» та реалізують конкурентні переваги регіону; пошук джерел та залучення інвестицій для фінансування найбільш значущих з точки зору регіональної та місцевої влади та управління інноваційно-інвестиційних проектів, які по можливості повинні мати максимально короткий термін окупності та сприяти зростанню доходів у місцевих бюджетах; виділення коштів з обласних та місцевих бюджетів на інвестиції у непривабливі для приватного інвестора, але стратегічно важливі для регіону інфраструктурні об'єкти та проекти, що забезпечують екологічну безпеку регіону; розробка цільових програм та прозорої системи контролю за

цільовим використанням коштів регіонального або місцевого бюджету, що спрямовуються на інвестиції; розвиток інфраструктури регіонального інвестиційного ринку (банківська система, інвестиційні фонди, страхові та консалтингові компанії, регіональні агентства із залучення інвестицій та ін.); розробка критеріальної бази оцінки ефективності регіональної інвестиційної політики з урахуванням інтересів усіх її суб'єктів: органів державної та регіональної влади та управління, фінансових інститутів, підприємств та організацій, іноземних інвесторів, громадських організацій, населення регіону. область, край.

Інвестиційна привабливість – досить умовний інтегральний показник, що складається з різних чинників, які впливають формування сприятливого клімату реалізації тієї чи іншої (чи конкретного виду) економічної діяльності даної території. відображає оцінку ресурсних ресурсів та виробничого потенціалу території; його економіко-географічне положення та інфраструктура; ступінь розвитку провідних інститутів ринкової економіки; рівень соціальної напруги; ступеня забруднення навколишнього середовища; індекс бюджетної забезпеченості територіальної громади; характер нормативно-правової бази, податковий режим та інших.

Нині однією з найважливіших елементів зниження інвестиційного ризику в територіальній громаді міг би стати запровадження принципу непогіршення вихідних умов інвестора, встановлених у договорі із нею. При цьому, якщо в зазначений у договорі термін з'являться, наприклад, державні нормативні акти, що погіршують податковий клімат у регіоні (територіальному співтоваристві), адміністрація відповідно до цього принципу буде зобов'язана прийняти по відшкодуванню можливих збитків інвестора з його бюджету. У сучасних умовах України, коли інвестори виявляють інтерес до фінансування інвестиційних проектів лише при отриманні надійних гарантій з боку органів державної та (або) регіональної влади, ця дія може мати величезний вплив на підвищення ефективності інвестиційного процесу у кожному населеному пункті нашої країни.

існуюча система фінансового забезпечення інвестиційного потенціалу місцевих бюджетів не здатна ефективно виконувати свою основну функцію, що унеможлиблює коректне позиції місцевих, насамперед органів місцевого самоврядування, бюджетів у здійсненні інвестиційної політики в межах підвідомчої території відповідно до потреб останніх і власних органів місцевого самоврядування. Це створює необхідність розробки основних напрямів удосконалення такої системи, які могли б стати точкою відліку для практичної реалізації у законотворчому процесі.

Стратегічним завданням управління інвестиційним розвитком сучасної регіональної інфраструктури є створення системних та комплексних умов для розвитку інвестиційного потенціалу регіону та підвищення його інвестиційної привабливості як одного з пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку. розвиток регіону та виконання бюджетів усіх рівнів. Ступінь інвестиційної привабливості інфраструктури регіону визначає активну інвестиційну діяльність та ефективний соціально-економічний розвиток економіки області, а також ефективність регіонального відтворювального комплексу та інтенсивність залучення ресурсів. Розглянуті та проаналізовані особливості інвестиційного розвитку сучасної регіональної інфраструктури стануть основою для подальших наукових досліджень щодо розробки методів та інструментів зниження ризику регіонального інвестування та підвищення інвестиційної привабливості інфраструктури регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Lerner J. The future of public efforts to boost entrepreneurship and venture capital. *Small Business Economics*. 2010. Vol. 35. Pp. 255-264. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-010-9298-z>
2. Lerner J. The future of public efforts to boost entrepreneurship and venture capital. *Small Business Economics*. 2010. Vol. 35. Pp. 255-264.
3. Актуальні проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України: матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 27 листопада 2007р.) / ХарPI НАДУ. Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2008. 408 с.
4. Андрусак Н. О. Інноваційно-інвестиційні інструменти стимулювання економічного розвитку регіонів. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія : Економічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 4-10.
5. Бражко О. Особливості формування оцінки інвестиційної привабливості економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 12. С. 16–20
6. Вайсман Е. Я. Сучасні інструменти державної інвестиційної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 4. С. 168-171.
7. Васильєв О. *Методологія і практика інфраструктурного забезпечення функціонування і розвитку регіонів України : [монографія] / О. Васильєв. – Х. : ХНАМГ, 2007. – 341 с.*
8. Васильченко С. М. Екстернальний економічний ріст. *Вісник Прикарпатського університету. Серія «Економіка»*. 2018. Вип. 13. С. 21-25
9. Вихор М. В. Інвестиційний паспорт як інструмент інвестиційної політики на місцевому та регіональному рівні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 2. С. 3-7.
10. Вознюк М. А. *Формування регіональної інвестиційної політики у сфері енергозбереження (методологія та методи реалізації) : дис.. на здобуття наукового ступеня доктора екон. наук за спеціальністю 08.00.05 -Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. Львів, 2016. 441 с.*
11. Воскобійник С.І. Політика органів місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64
12. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
13. Гоцуляк Л. В. Інвестиційна політика розвинених країн в умовах становлення інноваційної економіки. *Ефективна економіка* № 9, 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3330>
14. Гринчишин І. М. Фінансова спроможність територіальних громад у контексті оцінювання результатів адміністративно-фінансової децентралізації. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр.* 2019. Вип. 5(139). С. 26-32.
15. Гринчишин І. М. Фінансова спроможність територіальних громад у контексті оцінювання результатів адміністративно-фінансової децентралізації. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр.* 2019. Вип. 5(139). С. 26-32.
16. Данилишин Б.М. *Інвестиційна політика в Україні: Монографія. Донецьк: ЮгоВосток, ЛТД, 2006. 292 с.*
17. Дмитриченко Л. И. *Инвестиционная деятельность и экономическое развитие государства. Донец. нац. ун-т. Донецк : Сх. вид. дiм, 2011. 166 с.*
18. *Економічний простір регіону в інтеграційній стратегії розвитку : монографія / за заг. ред. М. Бутка. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 432 с.*
19. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» в редакції від 29.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

20. Иноятова М.Ш. Регулирование деятельности инвестиционных фондов в различных странах. Горный вестник, 2007. N 31. С.25-29.
21. Иванова Н. Методологічні засади забезпечення модернізації інфраструктурної сфери регіональної економіки в умовах євроінтеграції : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / Н. Иванова ; Чернігівський національний технологічний університет. Чернігів, 2016. 40 с.
22. Ігнатенко О. П. Застосування інвестиційних інструментів на місцевому рівні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 5. С. 74-79.
23. Кирин А. В. Регулирование иностранных инвестиций в экономически развитых странах : [Учеб. пособие] / Кирин А.В., Бакатин Д.В., Хорошилова А.В. М. : Изд-во Моск. ун-та, 2001. 71 с.
24. Кныш М.И., Перекатов Б.А., Тютиков Ю.П. Стратегическое планирование инвестиционной деятельности. СПб.: Издат. дом «Бизнес-Пресса», 1998. 315 с.
25. Коваль Н. В. Управління інвестиційною привабливістю ОТГ: інструменти та особливості їх застосування. Фінансова політика регіонального розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 25-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту, 10-11 жовтня 2019 р., м. Житомир. Житомир: ЖНАЕУ. 2019. С. 102-106.
26. Коваль Н. В. Формування та реалізація регіональної інвестиційної політики у сучасних умовах. Сучасні тенденції розвитку регіонів та галузей народного господарства : монографія / Нац. металург. академія України; за заг. ред. Л. М. Савчук, Л. М. Бандоріної. Дніпро: Пороги. 2018. С. 46-57.
27. Лещук Г.В. Інвестиційний розвиток сучасної регіональної інфраструктури. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 12. частина 1. 2017. С.183-186 URL: http://www.visnyk-ekonom.uzhnu.uz.ua/archive/12_1_2017ua/43.pdf
28. Лещук Г.В. Інформаційна складова в системі інвестиційного забезпечення розвитку інфраструктури регіонів. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні орієнтири розвитку економіки України» (6-7 жовтня 2017 р.). 2017. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова. С. 95-98
29. Лещук Г.В. Континуум залучення інвестицій у розвиток об'єднаних територіальних громад. Бізнес-навігатор. 2020. Вип. 6.1-2 (56). С. 67-72.
30. Малишівський Т. В., Стефінін В. В. Залучення іноземного капіталу як чинник забезпечення економічного зростання країни. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2020. Вип. 5 (145). С. 34-41. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2020-5-7>.
31. Малишівський Т.В., Стефінін В.В. Система інструментів інвестиційної політики на місцевому рівні: теоретичний аспект. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Вип 17. Т.1. С.173-183.
32. Мальков Э.Д. Особенности регулирования иностранных инвестиций в отдельных зарубежных странах. Перспектива, 2012. № 3. С.39-41.
33. Офіційний сайт: Децентралізація. URL: https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring#main_info
34. Пілевич Д. С. Теоретичні аспекти формування інвестиційної політики в Україні. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2012. № 4. С. 50-57.
35. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
36. Пріоритети інвестиційної політики в контексті модернізації економіки України / А. П. Павлюк, Д. С. Покришка, О. О. Молдован, Д. В. Ляпін [та ін.] ; [за ред. Я. А. Жаліла]. К. : НІСД, 2013. 80 с.
37. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України

38. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9.04.1999 р. № 589-XIV //Відом. Верховної Ради України. 1999. № 20-21. Ст. 190.
39. Програма залучення інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату в Київській області на 2016-2018 роки URL: https://kor.gov.ua/roboata_rady/rishennia/pro_zatverdzhennia_prohram_y_zaluchennia_investytsii_ta_polipshennia_investytsiinoho_klimatu_v_kyivskii_oblasti_na_2016-2018_roky.html
40. Рекомендації Міністерства економічного розвитку і торгівлі України щодо стандартів залучення та супроводу інвесторів на місцевому та регіональному рівні. URL: <https://cutt.ly/hnjXPTY>
41. Розмислов О. М. Сучасна інтерпретація механізму інвестиційної політики регіонів в умовах економічної кризи. Економічний вісник Донбасу. 2014. № 2 (36). С. 80-84.
42. Руденко В. В. Зарубіжний досвід формування та реалізації інвестиційної політики держави. Облік і фінанси. 2014. № 1. С. 96-101.
43. Савелко С. О. Формування державної політики інвестиційного розвитку регіону : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд.. наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 «Механізми державного управління». К.: Академія муніципального управління Міністерства регіон. розвитку та будівництва України, 2010. 22 с.
44. Сотниченко Л. Забезпечення конкурентоспроможності регіону на засадах розвитку його інфраструктури : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / Л. Сотниченко; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України. Сєверодонецьк, 2016. 38 с.
45. Статистичний збірник «Регіони України. 2017». Ч. II / Державна служба статистики України. К, 2017. 687 с.
46. Ткачик Ф. П. Інвестиційне співробітництво України з розвиненими країнами світу в напрямі регіонального розвитку. Науковий вісник. Ірпінь, 2010. N4 (51). С. 12-17.
47. Химич О.В. Інструменти інвестиційної політики. Соціально-економічні аспекти розвитку економіки та управління: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 16–17 січня 2013 р., Дніпропетровськ. 2013. Дніпропетровськ: «Герда». С. 18-21.
48. Шатило О. А. Фінансово-економічна складова інноваційно-інвестиційної політики розвинених країн світу: досвід для України. Наукові розвідки з державного та муніципального управління. К., 2011. Вип. 2. С. 264-271.
49. Шевченко Н. І. Сучасні інструменти державної інвестиційної політики. Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 24. С. 66-69.

Виконала:

студентка магістратури за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування заочної форми навчання

« _____ » _____ 2022 р.

КОМАРНИЦЬКА

Леся

Підпис

Ініціали, прізвище

Науковий керівник:

« ____ » _____ 2022 р.

_____
Підпис**ТЕРЕЩЕНКО****Тетяна**_____
Ініціали, прізвище**Робота допущена до захисту:**

« ____ » _____ 2022 р.

_____
Підпис**ЩЕПАНСЬКИЙ****Едуард**_____
Ініціали, прізвище